

BISKOP GUNNERUS' VIRKSOMHED

FORNEMMELIG SOM BOTANIKER

TILLIGEMED EN OVERSIGT OVER BOTANIKENS TILSTAND I DANMARK
OG NORGE INDTIL HANS DØD

VED

OVE DAHL

III

JOHAN ERNST GUNNERUS

TILLÆG II: UDDRAG AF GUNNERUS' BREVEKSLING, SÆRLIG TIL
BELYSNING AF HANS VIDENSKABELIGE SYSLER

HEFTE 5

DET KGL. NORSKE VIDENSKABERS SELSKABS SKRIFTER 1899 NO. 4

AKTIETRYKKERIET I TRONDHJEM
1899

Ang. de tidligere afsnit af dette arbeide og deres indhold hen-
vises til skrifterne for 1898, no. 4, pag. 2 og 82—83.

F. Breve til Gunnerus (Forts.)

606. 1766 2. Jan. fra J. L. Lyster¹⁾, Agerø. (StA)

Høyædle etc. Hr. Biscop etc.! . . . Endelig udbeder jeg mig prænumeration paa 1 exemplair fr. med. papir af Deres Flora Norveg., da min Comissionair Sr. Røst i Tronhiem nok indløser (det) trykte beviis derfor. Hvornæst ieg etc. etc.

Jens Lemvig Lyster.

607. 1766 30. Jan. fra P. Tønder²⁾, Sundalen. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! I følge Provstens circulaire-Skrivelse af 19. Jan., hvorudi anbefales Herreds Brødrene, at indsende deres Biographie, giver jeg mig den Frihed mit indlagde D. H. underdanigst at tilstille. . . .

P. Tønder.

608. 1766 8. Febr. fra A. B. Munthe³⁾, Væstad.⁴⁾ (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biskop! Herved tilstilles min Biographie, som Hr. Doctor Biskop Nannestad⁵⁾ har saa endelig paaæsket at faae fuldstændig, og er dend nu da her saa fuldstændig forfattet, som ieg bæst vidste og kunde; Hand faaer nu da tage heraf, hvad Hannem selv got synes, og udelucke hvad Ham icke, thi jeg vidste icke hvorledes ieg ræt skulle træffe Hans sind og meening herudi. . . . Næst at tilbede etc. etc.

A. B. Munthe.

1) Se nr. 85 ovfr.

2) Peder Tønder, f. 1721 i Meldalen, 1753 pers. kapell. til Stangvik, 1764 sogneprest til Sundalen, tog afsked 1808 og døde 1813.

3) Anders Broch Munthe, f. paa Molde 1713, 1738 kapell. til Akere, 1742 resid. pastor og 1755 sogneprest til Bud og 1769 til Akere, døde 1770.

4) Paa øen Sækken i Romsdalen.

5) Se nr. 213 ovfr.

609. 1766 19. Febr. fra P. Kropp¹⁾, Quærnæs. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop. Ifølge D. H. H.s gunstige tilbud, at ville befordre Præsteskabets Biographie til Hans Høyærværdighed Biskop Nannestad, tager jeg mig den frihed underdanigst her indsluttet at indsende mit Levnets Løb med ydmygst Begiering, at dette maatte finde stød blant Andres, som var der ansente. . . . Jeg recommenderer mig etc. etc. P. Kropp.

610. 1766 27. Febr. fra J. J. Skanke, Grytten. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop e.c.! . . . Hvad angaaer Hr. Biskop Nannestads Efterretninger om sin i Trykken udgivende *Norvegia sacra* etc.²⁾ samt hvad derom tilforne fra D. H. H. dette Provsties Præster og mig usle er tilskreven i sær at derudi ogsaa skal anføres paa Dansk baade de Ávdødes saavel som og de endnu levende geistliges Levnets Beskrivelser i Norrige; Da i hvorvel min Sal. Faders³⁾ og mit usle Liv fra begyndelsen og hidindtil i Tiden har været fuldt af besynderlige Kjendemerker paa Guds Trofasthed mod og for Sine, . . . skal jeg see til at kunde tilstille D. H. H. nogetsomhelst did henhørende! . . . Iøvrigt etc. etc. J. J. Skanke.

611. 1766 3. Marts fra H. Falster⁴⁾, Tronæs. (RA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . Placaten angaaende D. H.s Flora Norvegica har ieg til herreds brødrene afsendt og vil ieg nok Selv have den ære at være subscriberent paa dette Verk tillige med Rosenstands⁵⁾ Prædikener over Evangelierne. Jeg har den ære etc. etc. H. Falster.

612. 1766 3. Marts fra A. B. Wessel⁶⁾, Aae (Aafjorden). (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . Det fra Hr. Biskop D. Nannestad forlangte curriculum vitæ sendes herved til D. H. directe i Anledning af Hr. Provstens Erindring og Foranstaltning dermed, naar hastigere bud gik denne Vej. Jeg lever etc. etc.

A. B. Wessel.

¹⁾ Peder Larssen Krop, f. 1714 i Trondhjem, 1739 sogneprest til Ingø i Finmarken, 1741 til Loppen, 1752 til Alten og 1757 til Kvernes, døde 1774.

²⁾ Se nr. 213 ovfr.

³⁾ Mag. Hans Schanche, se nr. 93 ovfr.

⁴⁾ Se nr. 171 ovfr.

⁵⁾ Se nr. 386 ovfr.

⁶⁾ Se aarsskr. 1892 pag. 56 og nr. 34 ovfr.

613. 1766 4. Marts fra E. H. Kempe, Tord Vigen.¹⁾ (StA.)

Hoi-ædle etc. Hr. Biskop etc.! D. H.s gunstige Skrivelse av 10de Janr., Hr. Baades Betjening paa Nettet angaaende, haver jeg i sin Tiid taknemmeligen imodtagen. Omendskjønt min forhen ommeldte Reise til Byen blev udsat, saa bør jeg dog ikke undlade at tilsende D. H. de Urter, som jeg ellers havde villet tage med mig. Her følger altsaa et mutilered og u-ordentligt lille Herbarium, samlet i Romsdalen, samt for sig selv nogle faae Urter, tagne paa Nordmøre. At udsørge de nordske Navne, som paa begge Steder haves, haer jeg gjort mig al Fliid for, men i Henseende til mange ei kunned faae noget vist at vide. Jeg skulde ikke fordristed mig at fremlegge for saa kyndige Øien en saa slet Samling, som fra Førstningen var alene for mig selv indretted, hvis jeg ikke troede, at samme kunde tjene til et lidet Beviis, hvor gjerne jeg havde ynsked at tilveiebringe noget fuldkommere, om jeg det havde formaaed. I denne samme Pakke medfølger ellers en liden Fugl, tilligemed et lidet Stykke Lasure-Ertz, nyelig funden i Surendal av Andreas Floer. Saa snart jeg faaer meere derav, skal D. H. et større Stykke vorde tilsendt. Paa D. H.s Flora Norvegica havde jeg tænkt at prænumerere, naar jeg kom til Trondhjem. I Fald Prænumeration paa samme endnu maatte imodtages, udbad jeg mig ydmygst, at D. H. vilde have den Godhed at lade Mr. Hveding²⁾ levere Prænumérations-Seddel til min Syster, som strax betaler den og siden imodtager Skrivtet. . . . I Ervartning af D. H.s gunstige Gotfindende etc. etc.

E. H. Kempe.

614. 1766 5. Marts fra Niels From, Oure.³⁾ (StA.)

Høy-ædle etc. Hr. Biscop Gunnerus etc.! . . . Hermed tager ieg mig den underdanigste friehed at tilsende D. H. et stykke af en Søe-gevæxt, som ieg bekom for nogen tiid siden; om D. H. behager den; ieg tager mig og den underdanigste frihed at sende hermed 1 tde. Østers og en liden Krucke Eenebær Saft, om D. H. maatte behages dem. . . .

Niels From.

1) Torvik i Øre sogn nær Kristiansund. G.s svarbrev er nr. 88 ovfr. Om de til G. indsendte planter se aarsskr. 1891 pag. 82, 1893 pag. 31—33 og 35 samt nr. 627 nedfr.

2) Cand. theol. Daniel Hveding, paa den tid amanuensis hos Gunnerus.

3) Gunnerus' svarbrev er nr. 74 ovfr.

615. 1766 8. Marts fra H. Tonning¹⁾, Røraas. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! Efter min underdanigste Skyldighed har jeg herved den Ære, at aflegge min Ærbødigste Taksigelse til D. H. H. for ald mod mig beviiste Høye Grace, og at indberette, det jeg paa 5te Dag efter min Bortreyse fra Tronhiem, som skeede Løverdagen d. 1ste Martii sidstleden, lykkelig og vel ankom her til Røraas-Bergstad, hvor jeg endnu opholder mig, men skal nestkommende Mandag d. 10. hujus fortsætte Reysen til Upsal. Først var meget slet de første 4 à 5 Miile fra Byen, men siden var det upaaklageligt lige her til Stedet. Cassen med D. H.s Naturalier udi til Linnæus er endnu vel conserveret, endskjønt vandet var mangan Gang saa høyt paa Elven, at det gik lige op i Slæden. . . .

Hr. Berg-Directeur Borckgreving²⁾ har fortalt mig, at Linnæus for 32 Aar siden, efter sin Tilbagekomst fra Finmarken og Lapland, førend Han enda havde været i Holland, kom som Student fra Falun her til Røraas i Sælskab med 8 andre Studenter, logerede i Directeurens Huus, og holdte for disse Studenter baade botaniske og mineralogiske Forelæsninger. Den Anseelse ellers, som Linnæus tilforne har haft i Sverrig, skal nu efterhaanden aftage, hvilket Hr. Bergskriver Hiort³⁾, der har adskillige Correspondentere, hvoriblant er Daniel Tilas⁴⁾ Landshøvdingen i Stockholm, har forsikkert mig paa, og det af den Aarsag, fordi Han nu paa nogen Tiid skal have henfaldet til en u-taalelig Ærekierhed, et sterkt Pedanterie, og en u-mættelig Gierrighed. En god Trøst for os, dersom dette medfører Sandhed, hvorom jeg siden skal tage mig den Frighed, at give D. H. H. nærmere og vissere Efterretning. Linnæi Søn⁵⁾, som skal succedere sin Fader, siges ey at besidde nogen grundig Lærdom, men dog skal der være adskillige lærde Mænd i Upsala, som nok kan give os den underviisning vi behøve, saa at vi ey have Aarsag at frygte. Linnæi Frue siges endnu at

¹⁾ Se om denne specielt aarsskr. 1891 pag. 72 flg. og nr. 7 flg. ovfr.

²⁾ Se nr. 28 flg.

³⁾ Se aarsskr. 1891 pag. 139.

⁴⁾ Daniel Tilas, friherre, bergraad med titel af landshøvding, f. 1712, d. 1772. Brev fra ham nedfr. af 26. decbr. 1770.

⁵⁾ Carl Linné den yngre, 1740—83, 1763 professor i botanik i Upsala.

continuere i sin forrige Levemaade, og Hans Døttre skal allerede af Studenterne være blevne begavede med adskillige Titler og Navne. Dette er den Efterretning jeg paa dette Sted har faaet, men Tiden vil lære Sandheden.

Hvad sig ellers Mærkværdighederne paa dette Sted angaaer, nemlig Hytten, Vandkunsten og Gruven, saa har jeg nu beseet dem alle, og de fortjene sandelig ogsaa at betragtes. For nærværende Tiid er min Forretning denne, at igiennemlæse 2de Svenske Skrifter in 8vo, som Hr. Bergskriver Hiort har været saa god at laane mig, nemlig Hr. Assessor Erich Tunelds¹⁾ Indledning til Geographien öfwer Sweriges Rike. Fjerde oplagan. Stockholm 1762, og Hr. Directeur Lars Salvii¹⁾ Beskrifning öfwer Sweriget, första Tomen om Upland. Stockholm 1741. Disse 2de Skrifter indeholde mange Mærkværdigheder, men intet som henhører til Historiam naturalem. Jeg ekstraherer ogsaa af disse fornemmelig det, som angaaer Falun, Upsala og Stockholm, paa det at jeg i Forvejen kan have nogen Efterretning derom, førend jeg kommer til Stæderne selv.

Hr. Brinchman i Holtaalen, hos hvilken jeg maatte opholde mig en heel Dag og Nat, Hr. Abildgaard, Hr. Berg-Directeur Borckgreving, Hr. Bergskriver Hiort og Monsr. Borckgreving har allesammen anmodet mig om, at formælde Deres underdanige Respect for D. H., ligesom jeg og selv tager mig den Frihed at gjøre det samme, og recommenderende mig i D. H.s Høye Grace, har jeg den Ære etc. etc. _____ H. Tonning.

616. 1766 11. Marts fra J. L. Bull²⁾, Christiansund. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Med sidste Post oversendte jeg efter ordre mit Levnets Løb. Vel har hr. Biskop Nannestad alene forlanged de nu levende Præster at tilstille ham sit Biographie, men da jeg og har min Værfaders Hr. Provst Grøns⁴⁾ ved haan-

¹⁾ Erik Tuneld (Tunelius), f. 1709, kancellist i rigsarkivet 1737. 1758 titel af hofrättsassessor, døde 1788.

²⁾ Se nr. 301 ovfr.

³⁾ Se nr. 92 ovfr.

⁴⁾ Hans Grøn, f. 1690, 1714—16 hører ved T. hjems skole, 1716—25 pers. kapell. i Stordalen, opholdt sig dernæst en tid i Kjøbenhavn for at søge befordring, 1729 sogneprest til Essinge i Jylland, 1730 sogneprest til Kvernæs og 1740 provst i Nordmøre. Døde 1756.

den, hvis erindring kunde fortjene at bevares, taer jeg mig og den friehed at indsende samme, om D. h. finder for godt at tilstille hr. Bisk. Nannestad samme. Jeg erindrer at M. Hr. Biskop for een gang mundtlig befalld mig at meddeele hvad Efterretning, jeg kunde faae samled om Præsterne paa Qværness efter hinanden, saa og mine Formænd, hvorfor jeg herved avsender den ufuldstændige Efterretning jeg kand have sanked sammen baade om Præsterne for Qværness og for Griip, samt hvad personelle Capellaner, Mand veed, der har været, og videre noget om deres æmbed, huus og familie. . . . Til Hr. Biskops gunstige Bevaagenhed etc. etc.

J. Lemvig Bull.

617. 1766 11. Marts fra Boy Klingenberg, Vedøen.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Her Biskop! Ved dene lejlighed sender jeg alledmyst tvende urter, som voxe af sig selv her i Romsdalen: *Caprifolium* sev *lilium inter spinas* (som Jonas Ramus kalder den første) og *Finger-Guld-Blad*²⁾ (som Bynderne kalde den anden). Den første beskrives at være meget dejlig, og have en meget god lugt; men dens Dyd og Kraft vides ikke. Den voxer paa Agerøen yderst i Skoven ved Kjerringsund. Den anden voxer baade her paa øen og paa de fleste steder her omkring. Dens Dyd og Virkning har jeg hørt af en Ror-Kal, som fik en Byld i sit Ansigt, og lægte sig dermed. Hans Søn stødte nyeligen Hull paa sin fod, og lægte sig ligeledes med den samme urt alene. Kan jeg udsperge nogle andre, skal jeg gjøre min beste flid. Eet fortryder jeg paa, at jeg var saa uforsigtig i at skrive, den gang jeg sendte *Haar-Voxteren*³⁾, at jeg har udsat Penger for at faa andre urter. Jeg var tilfreds, jeg havde mine ord i Mig igjen. Skulde jeg i saa Maade regne paa nogle faa Skillinger, saa var jeg jo ganske ufornuftig. Jeg sagde kon saa for at give min flid til kjende. Saa vidt over urterne. Nu angaaende Mig selv. Biskop Nannestad udvirkede kongelig Rescript for Mig, at jeg skulde betjene Størdalens Kald, som jeg og gjorde. Siden har jeg betjent

1) G.s svarbrev er nr. 107 ovfr.

2) *Lonicera Periclymenum* L. og *Digitalis purpurea* L. Smlgn. nr. 99 ovfr.

3) *Sedum Rhodiola* L. Smlgn. nr. 106 ovfr.

i adskillige Kald. Prousten Jacob Thode har det. Jeg fik et Copie deraf, saasom Biskopen var i Nordland, før det kom fra K.havn til Trondhjem. Var det muligt, at jeg kunde slippe at rejse til Trondhjem, beder jeg allerydmygst derom, og tillige allerydmygst vil hermed fornemme, om det er nok, at jeg indsender min aller underdanigste Troskabs Eed. Jeg forbliver etc. etc.

Boy Klingenberg.

Finger-Guld-Bladet voxer meget højt og staar grønt om Vinteren. (Hermed følger en tilsyd Papir-Pose).

618. 1766 24. Marts fra H. Tonning, Falun. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! I min forrige Skrivelse til D. H. H. fra Røraas, de dato 8de Martii indeværende Aar¹⁾, som jeg nu haaber allerede at være rigtig fremkommen, tog jeg mig den underdanige Frihed at berette, det Monsr. Borckgrevink og jeg skulle den 10de h. fortsætte vor Reyse fra Røraas til Sverrig, hvilket vi og virkelig havde i Sinde at gjøre; men saasom der just den Dag faldt meget sterk Snee, saaat veyen blev gandske tillukket for os, saa raadede Hr. Direct. Borchgrevink os til at bie, indtil veyret blev bedre, hvorfor vi maatte opsette Reysen til Tirsdagen d. 11te Martii Klokken 2 om Eftermiddagen, da Sneen nogenledes standse. Saasomt vi havde forladt Røraas, foer vi over et langt og høyt Fjeld, Ruten eller Rute-fjeld kaldet, hvilket hører Norge til, indtil man opnaar det øverste deraf, men siden hører det Sverrig til. Højest op paa dette Fjeld staaer Grændse-merket imellem begge Rigerne, hvilket haver en temmelig høy muuret Piedestal, og midt paa denne Piedestal staaer opreyst en lang Pilar af Grød-steen, paa hvis eene Side viises Dannemarks, og paa den anden Side Sverrigs Krone udgravet. Det første Skyds-Skifte vi kom til i Sverrig, var Funnesdal, som ligger i Härjedalen eller Herdalen, hvor der er et Iern-verk, men vi saae det ikke, saasom det laae noget over $\frac{1}{4}$ Miil fra vor rette vey. Herdalen har 2de Pastorater, nemlig Hede og Sweg; det første af disse bestaaer af 3, og det andet af 4 Sogner. Kyrkjo-Herren eller Sognepræsten til Hede-

¹⁾ Er nr. 615 ovfr.

pastorat heder Hr. Christopher Sebrelius, Hjelpe-præsten Hr. Eric Mört, og Capellanen Hr. Östen Orstadius. Hr. Sebrelii Frue har en Broder, som er Stadt-Physicus i Christiania ved Navn Peter Sundius, og hun har selv været baade i Christiania, saaog i Tronhiem, og andre Stæder i Norge. Sognepræsten til Swegs Pastorat heder Hr. Peter Rissler, Hjelpe-præsten Hr. Mag. Johan Waldberg, og Capellanen Hr. Morten Thunborg, som for nogen Tiid siden har giftet sig med en Lehnsmands Enke. Hos begge disse Sognepræster toge vi Natte-Herberge, og bleve ey allene høflig imodtagne, men og godt tracterede. I Swegs Kirke beo-
 bagtede vi Guds-tjenesten den 5te Søndag i Faste, da Hr. Mag. Waldberg gav os en temmelig slet Prædiken, Hr. Rissler messede for Alteret, og Tjenesten forrettedes paa en Maade, som er meget forskiellig fra vores, baade i Henseende til Sangen og Messen, samt Maaden at prædike paa, saa og i Henseende til Ceremonierne ved Communionen. Begge disse Herdalske Pastorater Hede og Sweg, som skal være temmelig gode, ligge under Hernösands Stift. Sogne-præsterne have her ligesom i Norge frie Gaarder, hvilke Almuen skal holde ved lige. Disse Præste-gaarder vare i god Stand, og bestode baade af mange og smukke Værelser. Capellanerne paa Landet have ogsaa paa mange Stæder i Sverrig frie Boliger. Hvad sig ellers Herdalen i Almindelighed angaaer, saa er det en Fjeld strekning af 18 Svenske Miiles Længde, og disse Miile ere her paa disse Steder ligesaa store som de Norske. Indbyggerne ernære sig for det meeste af sine creaturer, hvilke de have en temmelig Mængde af, efterdi Iorden giver meget græs, men Korn faaes lidet eller intet af, fordi Landet til den største Deel bestaaer af Fjeld, Berg og meget lange Skover, hvorudi der alleneste gives Gran- og Fyretæer, samt nogle faae Birke-træer hist og her paa visse Stæder. I disse Skove og paa Fjeldene ere der ogsaa adskillige vande eller Søer, hvor efterfølgende Fiske fanges, nemlig Aure, Giedde, Siik, Lake, Røe, hvilken efter Beskrivelse skal være graae paa Ryggen og rød under Bugen, samt ogsaa Brasen; men denne sidste faaes meget sielden.

Iblant de nylig ommeldte store Skove til Fjelds i Herdalen, som vi have passeret, var dog alligevel den saa kaldede Lill-Herdals

Skov den allerlængste, hvilken begynder 4 Miile fra Swegs Præstegaard, og ender ikke, førend man kommer ned til Elfdalen i Dalekarlia, som er en Strekning af 8 Miile. Disse 8 Miile maae man fare med samme Hest, og formedelst veyens Længde og Besværighed altid betale dobbelte Skyds-Penger, ja vel ogsaa noget mere. Dalekarlia, som tilligemed Westmannia hører til Westeråhs-Stift, haver mange Pastorater, af hvilke vi allerede have passeret trede, nemlig Elfdalen, Mora og Rättvik. Det første Pastorat har 2de, og det andet 3 Kirker, men hvor mange Kirker det sidste Pastorat haver, veed jeg ikke, saasom jeg ikke har kundet faae nogen Efterretning derom. Provsten i Elfdalen heder Hr. Isach Lindbom, og Capellanen Hr. Johan Celius. Provsten selv var ikke hiemme, da vi komme til Præstegaarden; thi Han er ved Rigsdagen i Stokholm, som endnu continuerer: men ikke desmindre bleve vi dog med en særdeles stor Høflighed og Godhed imodtagne baade af Provstinden, og af Provstens Sted-søn Hr. Mag. Christopher Borg, som er Hielpe-præst der paa Stædet. Denne Hr. Mag. Borg besidder ellers, saavidt jeg kunde skionne, en temmelig Læsning, dog heldst in Theologicis. Historiam naturalem har han ikke studeret. Kirken i Elfdalen og Præstegaarden vare begge smukke, men i sær Kirken, hvilken, foruden en anseelig Capital som den eyer, haver anseelige ornamentter, og i Sacristiet, der var ligesom en stor Sal, laae mange af Fløyel med Guld og Sølv bordurede Messe-hagler, samt tillige en stor og prægtig Kande, Kalk, Oblats-Eske og Fad, alle af Sølv, og forgyldede. Til communionen bruges her intet andet, end Picardan-viin. Sognepræsten til More er Provsten Hr. Peder Vollenius. Hielpe-præsten heder Hr. Mag. Lund, capellanen Hr. Hichert, og Skoele-præsten Hr. Anders Westander; men om Præsternes Navne til Rättvik-pastorat har jeg ingen Efterretning. Paa Præstegaardene i More og Rättvik vare vi ikke, saasom vi om Natte-tiid reyste dem forbie. Hvad sig ellers Landets Beskaffenhed i disse 3 ommeldte Dalekarliske Pastorater angaaer, saa skal der efter Beretning gives baade temmelig gode Korn-agre, saa ogsaa skionne Græsgange. De samme Slags Fiske skal ogsaa faaes her, som faaes i Herdalen. Indbyggerne have imellem sig selv et eget Sprog, hvilket ingen

anden forstaaer, og som berettes at komme mest overeens med det gamle gothiske Sprog, men naar de tale med andre, tale de temmelig forstaaeligt Svensk.

Men at komme til vor Reyse igien, saa arriverede vi ikke her til Falu-Berg-stad, førend Fredagen d. 21de h. Klokken 10 om Formiddagen. Falu-Bergstad ligger $45\frac{1}{4}$ Miil fra Røraas, og Røraas 16 Miile fra Tronhiem, altsaa nu allerede fra den 1ste Martii h. a. reyst in alles $61\frac{1}{4}$ Miile. Denne heele Reyse har i alt indberegnet kostet mig til dette Sted 13 rdr., og noget derover, men denne Summa havde jeg ikke kommet ud med, dersom ikke Monsr. Borchgrevink havde forsynet sig fra Røraas af med Madvarer, hvilke vi nu føre med os, og benytte os deraf paa adskillige Steder. Vi have ogsaa paa et og andet Sted her i Sverrig vexlet os Svenske Banco-Sedler og Kobber-Penger til med Danske Penger for temmelig godt Kiøb, hvilket ogsaa kommer os en stor Deel til gode. Aarsagen, hvorfor vor Reyse fra Røraas til Falun er bleven forsinket, endskiønt vi stræbede det meste vi kunde at continuere samme, er denne: De allerfleeste Bønder paa den heele Tour igiennem Sverrig vare med deres Hester bortreyste til Stæderne Hudicksvall og Söderhamn, begge i Helsingland beliggende, for at afhente det Sæd-korn, som Kronen formedelst nestafvigte Sommers Misvext har lovet at creditere dem til nestkommende Høst.

Hvad Staden Falun angaaer, saa har jeg den ære, at tilmelde D. H. H. dette, at den er gandske vist ligesaa stor, om ikke noget større end Tronhiem. Den ligger smukt imellem 2 store Søer, og er særdeles meget folkeriig. Den er bygd overalt med Træ-huus, hvoraf de fleste ere 1, og nogle faae 2 Etager høye; dog gives her ogsaa 2 anseelige Steen-bygninger, som høre Kronen til, nemlig Stadt-huuset og Magazin-huuset. Gaderne ere ey allene mange, men ogsaa særdeles lange, dog ikke fuldt saa breede, som mange Gader ere i Tronhiem. Staden har desuden 2de Steen-kirker, nemlig Christinæ eller Ny-Kirken og Gamle Kirken, begge med Kobber-Tage, og smukke baade inden og uden til, samt ogsaa forsynede med gode orgel-værker. Provsten her i Staden er Doct. Theol. og heder Ole Schierman, en gammel Mand. Han har 2 Adjunctos eller Hjelpe-præster, som ere Hr. Hammar, og Mag.

Nils Lindius, hvilken sidste er en meget maadelig Prædikant, og skal nu med det første blive Collega Imæ Classis ved Skoelen. Capellanerne ere ogsaa 2, nemlig Mag. Samuel Godenius, en meget skøn Predikant, og Hr. Johan Erelius, hvilken, efterdi han ikke har god Røst at synge med, gjerne pleyer at læse Messen for Alteret. Desforuden ere her endnu 2de Præster i Staden, Hospitals-Præsten og Gruv-Præsten; den første heder Hr. Anders Elzberg, som er tillige Apologist eller Regnemester ved Skoelen, og den anden heder Hr. Norderling. Trivial-Skoelen bestaaer af en temmelig god Træbygning, som har et lidet Taarn paa med Klokke udi. Rector Scholæ heder Magnus Ranjeh, som er Magister, og tilforne har været Præst. En Mand, der vel er temmelig belæst in Theologicis, men feyler en heel Deel Iudicium, og er derhos, som jeg selv har befundet, en stor Pedant. Conrectors Navn er Hr. Mag. Gabriel Pihl, en fornuftig Mand. Begge disse læse hver sin Tiid in 4ta Classe; thi saasart en Discipel kan forsvare denne Classe, forsendes han strax til Gymnasium i Westeråhs, og derfra siden til Academiet. Collega 3tiæ Classis heder Halvard Hilderstein, en gammel brav og ærlig Mand, hos hvilken Monsr. Borchgrevink og jeg logerer. Collega 2dæ Classis er Eric Salsted; og Imæ Classis Mag. Zacharias Körsner, hvilken med det første skal blive Amanuensis Consistorii i Westeråhs. Cantor Ekelund, en slet Sanger, læser intet andet end Svensk in Classe infima.

Et Stykke uden for Staden paa den østre Side ligger en stor Gaard, Kungsgård kaldet, hvor Lands-høfdingen, som endnu er paa Rigsdagen i Stockholm, har sin Residence. Hans Navn er Abraham Hamilton. Lidet oven for denne Kungsgård i en Have gives en Hälso-brunn, som her paa Stædet gjøres væsen af. Paa den vestre Side maaskee en liden halv Fjerdings uden for Staden er den vidtberømte Kobber-gruve, som virkelig ikke kan betragtes uden med største Forundring baade i Henseende til de mangfoldige og artigen indrettede Hytter samt Kunst-verker, saa ogsaa i Henseende til de adskillige Bygninger og Indretninger neder i Gruven selv. Om denne Sag med meget mere skal jeg siden have den ære at give D. H. H. nærmere Efterretning, hvilket Tiden nu al-

deles ikke vil tillade mig, saasom Brevet maa straxen sendes til Post-huuset. Posten gaar herfra til Dilsbo i Helsingland, men siden maae Brevet gaae med en Gang-Post til Funnisdals Grændse-Tull, og derfra videre med Leylighed til Røraas. I Morgen skal Reysen gaae for sig til Upsal, som ligger 18 Miile fra Falun. Nest Monsr. Borckgrevinks og min underdanigste Respect for D. H. etc. etc.

H. Tonning.

619. 1766 2. April fra Ole Hegge¹⁾, Hopsøen, Hitteren. (StA.) Høyædle etc. Hr. Doctor Gunnerus. Da Jeg ved en Mand paa Hitteren har været saa lykkelig at bekomme En liiden Søevext, hvilken, samme Mand har optrekket med en Angel, heel og holden ved Roden ligesom det stod i Søen. Giver ieg mig den under danige Frihed, at overlevere det til d. H., ønsker alleneste, det maatte være af den Sort, der kunde være til Behag og fornøyelse og til den Nøtte d. H. selv ønskede. Iøvrigt forsikkrer jeg underdanigst, at vende all flid og Arbeide paa at forskaffe flere Søe-Vexter, om Gud behager det skal lykkes.

Hvad de adskillige Sorter af Tarra, er angaaende, som d. H., gav mig Ordre at forskaffe dem, da ieg ved min nærværelse i Tronhiem havde den ære at gjøre min underdanige Opvartning, vil jeg ei vaave mig til at bringe frem, førend de ere modne og fuldvoxne, men naar jeg finder dem voxne, skal de efter d. H.s givne underretning insendes. Videre vil ieg etc. etc.

Ole Hegge.

620. 1766 5. April fra I. Arøe²⁾, Rostvold, Smølen.

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . Naar Gud igien giver mig helbred, og sikker lejlighed forefalder, skal ieg i sommer give mig den ære at sende D. H. nogle Naturalier, som ieg ved leyligheder har faaet samlede, neml. Coraller, adskillige søevæxter, fugle og fiske etc., haaber samme vil finde Deres fornøyelse. Hvornæst ieg etc. etc.

I. Arøe.

1) Se aarsskr. 1893 pag. 65. Hans fødested var Hitteren, se Erlandsen pag. 174.

2) Se nr. 75 ovfr.

621. 1766 18. April fra A. B. Wessel, Trondhjem. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . Jeg giver mig Frihed herved at overlevere D. H. det forhen omtalte lidet arbeide¹⁾ av mine otiis. Jeg lever etc. etc. A. B. Wessel.

622. 1766 23. April fra J. J. Skanke, Grytten. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! For D. H. H.s Høyst-Respective og Gunstfulde av 13te passato Martii²⁾ (mig for kort siden indhændiget) og den derved mig Høygunstigt givne Fritagelse for indreise til Thrundhjem for at avlegge Personlig Eed for vor nu Regierende Arve-Monarch; har jeg herved det Gode min underdanigste og allerydmygeligste Taksigelse at avlegge.

. . . Min største Fornøyelse skal være, om jeg eller mine kunde oplede detslige Urter og Blomster, som just ikke ere av det algemene slags, for, om mueligens, een eller anden deriblandt kunde antreffes, som D. H. H. ei saa lige havde tilforne, og saaledes finde et Sted i Deres Flora, hvortil jeg hjertelig gratulerer, baade D. H. H. Selv, saa og andre Elskere av den ei mindre nyttige end fornøyelige Botanique! Nogle faa forledne Høst samlede følger herhos, som jeg ei veed, om de ere sendte tilforne; men skal ei mangle, at jeg jo med al fliid skal eftersøge flere, i sær den ommeldte Digitalis lutea. . . .³⁾ Næst aller bæste ønske etc. etc.

J. J. Skanke.

623. 1766 24. April fra P. Wargentini⁴⁾, Stockholm. (VS.)

Högvördigste Herr Doctor och Biskop. Eders Högvördighets vidsträckta lärdom, oghemena nit om Vetenskapernes tilväxt, och synnerliga förtjänster uti Naturkunnigheten, äro öfver alt kände, och kunna aldraminst vara obekante uti närmaste grannskapet.

Kongl. Svenska Vetenskaps Academien, som Sedt så många hederliga prof af Eders Högvördighets diupa insigt uti Natural-Historien, önskar sig den heder och förmon at komma i någon

1) Se nr. 612 ovfr.

2) Er nr. 99 ovfr.

3) Resten af brevet indeholder en anmodning om at faa sin søn Hans (smlgn. nr. 403 ovfr.), der ventes fra Kjøbenhavn, sig adjungeret som compastor og successor (se G.s svarbrev herpaa nr. 100).

4) Se nr. 30 ovfr.

närmare förbindelse med en Man, hvars Smak och förehafvande äga så mycken gemenskap med Dess egna. Til den ändan har K. Academien, d. 16. i denna Månad, enhälligt valdt Eder Högvördighet at blifva Des Medlem, i den förmodan, at Eder Högvördighet uptagar det, såsom et välment prof af Kongl. Svenska Vetenskaps Academiens högaktning.

Ordentligt kallelse-Bref skal inom kort öfversändas. Imedlertid har jag ei underlåta bordt, at i ödmjukhet gifva Eder Högvördighet detta val tilkänna: och anser jag för min del för en stor heder, at härigenom få komma uti Bref-växling med Eder Högvördighet, förblifvande med djup vördnad Eders Högvördighets ödmjuka tjänare

Pehr Wargentin.

K. Sv. Vet. Acad. Secreterare.

624. 1766 25. April fra H. Strøm, Øren, Søndmøre. (VS.)
Gjeng. af J. Belsheim i Arch. f. Mathem. og Naturv. IX. 418—421.

625. 1766 2. Mai fra E. Heltberg¹⁾, Kjøbenh. (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! Jeg havde den Ære, med Skipper Lars Kruise, som er gaaet til Calundborg at hente Korn, underdanigst at tilskrive D. H. af 22. Apr., i følge nogle Bøger i en forsegleet Cassa. Jeg igientager min deri aflagde underdanigste Tack for D. H.s høy-gunstige Recommendation, som Høy-Ædle Hr. Etats Raad Finkenhagen²⁾ havde berettet Mig at være nyelig igien givet. Af de befalede Bøger har jeg her icke kundet faae flere, heller icke tordet anstaate viidere, før end nærmere Ordre paa min underdanige Indberetning af 11te Januar: Af Jo. Henr. Hotting:³⁾ Skrifter har jeg kiøbt saa mange, som jeg her kunde faae, i Efterretlighed af D. H.s ved den Author ansatte etc. Af Jo. Vorstii⁴⁾ øvrige Skrifter, som var anbefalet, har jeg heller icke kundet faae meere, end den eene lille piece. Samme jeg antegner her neden under med deres Beløb, som er af H. Cancellie-Secretair

¹⁾ Se nr. 50 ovfr. Blev 17. juni s. a. sogneprest til Næssel.

²⁾ Se nr. 502 ovfr.

³⁾ Johan Heinrich Hottinger, prof. i teologi i Heidelberg, f. 1681, d. 1750. Angaaende de nedenfor anførte skrifter se Adelung & Jöchers Gelehrt. Lex.

⁴⁾ Johan Vorst, licentiat i teologien i Rostock og senere rektor ved gymnasiet i Berlin, f. 1623, d. 1676. (Titelen paa de nedenfor nævnte verker er: De Latinitate falso suspecta; de Latinitate merito suspecta).

og Rente-Skriver Henningsen betalt; han lod Mig viide, at have Penge fra D. H., da jeg begierede Assistance af ham, og gav mig imidlertid interims Caution til Sl. Hr. Doctr. Haubers¹⁾ Auction, hvor kun faa fandtes. Det vil høyt fornøye Mig, om jeg heri, efter Evne, har kundet viise min Pligt til gunstig Behag.

Hr. Secretair Henningsen lader formelde sin ærbødigste Respect, at D. H.s Vexel er ham rigtig tilkommet, og skal have sin Rigtighed; i liigemaade: at D. H.s Bestallings Fornyelse har han endnu icke kundet faae løst, men skal, saa snart den faaes, ufortøvet sendes. Jeg beder mig etc. etc. E. Heltberg.

For D. H. H. kjøbt hos Boghandlere:

Joh. Henr. Hotting: Hist. Eccles. 5 Tom. 8vo. 1 rd. 1 ort 8 skill.			
Christl. Barmhertz. „	-	1	- 8 -
Typ. past. „	-	„	- 12 -
Typ. Studios. theolog. „	-	1	- 4 -
Minist. solen. Expiat. Diei 1 - 5 - „	-	5	- „ -
Vorstig. de Latinit. fals. & merit. susp. „	-	„	- 12 -

3 rd. 4 ort 12 skill.

NB. Joh. Henr. Hotting. Apolegeticus pro benigna Lege — gratis.

Paa Sl. Hr. Doctr. Haubers Auction:

Joh. Henr. Hotting: dissert. philol. theolog.			
primitiæ Heidelbergenses	1 rd. „	ort 10 skill.	
Thesaurus philol. de penta-			
teucho samaritano „	-	„	- 4 -
Wegweiser wo der recht			
Catolisch Glaub anzutreffen „	-	1	- 8 -

1 rd. 1 ort 6 skill.

NB. hvormed J. Gisenii papismus paa Kiøbet.

Casse og Bekostninger „	-	2	- 4 -
-----------------------------------	---	---	-------

Summa 5 rd. 3 ort 6 skill.

hvilke fem Rixdaler tree Marck sex Skilling ere af Vel-Ædle Hr. Secretair Henningsen betalte. E. Heltberg.

¹⁾ Se nr. 311 ovfr.

626. 1766 6. Mai fra H. Strøm, Øren, Søndmøre. (VS.)
Gjeng. af J. Belsheim i Arch. f. Mathem. og Naturv. IX. 422—423.

627. 1766 30. Mai fra E. H. Kempe, Tordvigen. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc.! Nest min ydmygste Taksigelse saavel for D. H.s gode Attest som al anden paa Berg beviiste Goedhed og Grace, haver jeg den Ære, her at fremsende et Exempl. af Guld-Busten eller Kappe-Guld-Kaaren.¹⁾ Saa vidt jeg erindrer Skikkelsen av den under dette Navn tilforn indsendte, bliver den neppe den samme som denne, men den første snarere en Ring-Blomster, tagen i Haven paa Grøtten, da den, siden Bønderne ei havde Navn paa samme, er indtil videre bleven indsat uden Navn. Omsider haer jeg nok glemst, hvor den var funden, og, som den var tørred og sig selv u-liig, da jeg siden viiste den for andre, for at give den et Navn, saa haer disse lettelig kunnet forvirre den med den anden, som de saa tit havde seed voxte vild. Med det foregivne Grore-græs²⁾ er jeg bleven end verre fixered av en gammel Kone her i Tord-Vigen, som sagdes at forstaae sig vel paa Urter, hvorover jeg festede dets mere Tro til hendes Ord, endskjønt nogle imodsgadde hende. Men nu, da det rette Grore-Blad eller Grore-Blekke er opspiret, som her eenstemmigen av alle kaldes saaledes, sees det at være just det samme, som paa adskillige andre Steder i Norge faaer Navn av Grore-Blad, haer nesten oval-runde, mod Enden noget spidsede, og til Deels i Kanterne noget lidt indskaarne Blade, samt i Roden mange Trevler, der i Skikkelse av et Skeg udspire fra samme; agter det altsaa u-nødvendigt, for denne Gang at opfylde dette Brev med dette bekjendte Gres, med mindre D. H. herefter saa befaler. Det gjør mig ont, at saadanne U-rigtigheder skulde indløbe. Om Raud-Rølliken derimod, hvorom jeg paa ny haver nøie spurgd et Par Folk fra Les-øe, som her opholde sig, og ere temmelig vel bekjendte med nordske Urter, forsikre de samme, at det haver sin Rigtighed. De øvrige, som D. H.s gunstige Skrivelse af 11te Apr.³⁾ melder om, haver jeg til

1) Er *Leontodon autumnalis* L.

2) Er *Plantago major* L.

3) Er nr. 88 ovfr. Smlgn. aarsskr. 1893 pag. 31 flg.

Deels ikke endnu funden igjen, Deels ikke blomstrende, men skal i sin Tiid vorde eftersøgte. Om Blokke-Græsset¹⁾ fornemmel jeg dog saa meget, at der ere i det mindste 2de Arter, om ikke Slegter, som paa Nordmøre bære dette Navn. . . . Slutteligen haver jeg etc. etc.

E. H. Kempe.

628. 1766 19. Juni fra W. Ford²⁾, Wiig i Foesnes. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Doctor etc. Til D. H. sendes hermed mine in Martio næstafvigte belovede tanker om torskegarnene³⁾, med ønske de samme maatte finde D. H.s naadige Bifald. Men min ydmygste Begiering skeer tillige, at hvad enten det gandske, eller noget deraf maatte ansees værdigt at see trykken, mit Navn af omtalte Aarsage da maa skiules. . . . Har den Ære etc. etc.

Wilhelm Ford.

629. 1766 19. Juni fra Stud. O. C. Holch⁴⁾, Holden i Hevne. (StA.)

Høyærværdige etc. Hr. Biskop. I Anledning af D. H.s Anmodning da Vi forrige Aar havde den Ære at profitere af deres Godhed, indsendes denne Fisk af samme Sort, som den D. H. for nogle Aar siden fik Nebbet af hos min Sl. Fader. Jeg fik den 2de Dage efterat den var dreven paa Land noget beskadiget i samme Tilstand, som den nu er, og indsendt med nerværende Leilighed forvaret i Tang, og skulde det særdeles fornøye mig, om den skulde være D. H. til nogen Nytte. I øvrigt recommenderer os etc. etc.

O. C. Holch.

630. 1766 25. Juni fra N. From, Oure. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop Gunnerus etc. Efter den fra Hr. Provst Tyrholm ved Paaske tiider indløbne circulaire Skrivelse om at indsende vores Biographie, tager ieg mig hermed den underdanigste frihed at indsende til D. H. mit Biographie, hvilket indbefatter intet noget mærkværdigt i sig . . . og er ieg etc. etc.

Niels From.

1) Er *Veronica Chamædrys* L.

2) Se nr. 38 og 495 ovfr.

3) Findes indheftet i VS. ms. nr. 243 4to.

4) Sikkerlig Ole Christopher H., der blev student fra Trondhjems skole 1762 og døde som hører ved samme skole 1793.

631. 1766 28. Juni fra J. Arøe, Rostvold, Smølen. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! . . . I største hast kunde ieg nu ikke faae de belovede Naturalia med, deels fordj Folkene ey hafde rum dertil, deels og af frygt, samme kunde beskadiges, hvilket gunstigst maatte mig pardonneres, men ved sikker Lejlighed skal ej blive forglæmt. . . . Hvornæst ieg etc. etc. I. Arøe.

632. 1766 7. Juli fra O. Højer, Tue, Sparbu.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. D. H. H.s Høyrespective skrivelse af 27. Juni har Jeg haft den ære at imodtage, og heller end gierne afstaar min prætension paa Monsr. Parelus, siden Jeg haaber at kunde faa hans broder²⁾, hvorved mine børn kand blive tient. . . . O. Højer.

633. 1766 19. Juli fra P. Krop, Qværnæs. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. . . . Jeg samler av Jordens blade Hvad jeg her kand finde, som ikke er alt for almindeligt, og skal have den ære ved første Leilighed at indsende Eendel. . . . Jeg forbliver . . . P. Krop.

634. 1766 28. Juli fra H. Tønning, Røraas. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! Efter Skyldighed har jeg herved den Ære at aflegge til D. H. H. min underdanigste Taksigelse for ald mod mig udviiste Høye Grace ved min Nærværelse i Tronhiem, og dernest at indberette, det jeg d. 27de Julii sidstleden om Aftenen kom her til Røraas, hvor jeg strax ved min Ankomst forefandt en Svensk Licentiat Medicinæ ved Navn Prinds, hvilken jeg tilforn havde kiendt i Upsala, og som paa eegen Bekostning haver reyst her til Stædet for at besee Bergværket, og agter sig med det første at reyse tilbage til Sverrig igien. Med Hannem kunde jeg have faaet godt Sælskab paa Reysen, men saasom Han for sine Omstændigheders Skyld nødvendig maae reyse den lange Fjeld-Vey paa 22 Miile, som jeg foer til Tronhiem paa, og hvilken Vey jeg nu ikke anden Gang drister mig til at

¹⁾ Se nr. 108 ovfr., der er G.s svarbrev.

²⁾ o: Halvbroder Hans Bernhoft Hegge, se nr. 661 nedfr.

tage, saa nødsages jeg til at reyse herfra alleene, hvilket gandske vist skeer d. 30te Iulii førstkommende. Ved min Afreyse fra Tronhiem er mig intet Brev, ey heller Pakke kommet i Hænde fra D. H. H. til Hr. Archiater a Linné. Jeg har den Ære etc. etc.

H. Tonning.

635. 1766 15. Aug. fra P. Kropp¹⁾, Qværnæs. (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. Jeg giver Mig nu den ære at tilsende D. H. H. ikkun saare lidet av dette stæds urter og græs. Det havde været en let sag at samle en hoben tilsammen, Men de her voxende blomster og urter ere av det almindelige Slags, fuldkommen bekante tilforne for D. H. H.; Jeg haver søgt her paa Qværnæs og oppe i dalen paa det høyeste, Men ej fundet noget som mig synes at være noget særdeles, uden disse tvende stykker, som jeg haver den ære at indsende til D. H. H. Den Eene med de lange taggede blade kaldes Zizel Roed av Bønderne; og skal være meget god for gulsoet, den anden, som er lang og smal, haver jeg intet navn til, kand ej eller faae nogen underretning derom, uden denne at roden skal være meget god imod Durchløb; under gud Mig Livet til Sommeren, da skal jeg besøge Dale og fælde om jeg kand finde noget som er rart, jeg haver ladet mig sige, at paa et field her paa øen skal være et slags græds, hvorav Hæste skal blive stærk feede, og som de æder med stor begierlighed, men skal tillige være av den beskaffenhed, at naar de opholder sig derved længe, og ej kommer strax i bevægelse, kand de Crepere derav, jeg er selv begierlig for at see dette græds, thi da Mange Hæste her omkring som om Sommeren holde til paa fieldene, findes ofte døde i den bæste græds Eng, uden at mand kand see Nogen udvortes skade paa Dem, slutter jeg at det maa komme av dette slags græs, og det der for var umagen værd at faae det at see, paa det Mand kunde advare Bønderne derom, som tage skade paa Deres hæste.²⁾

¹⁾ Se nr. 609 og 633 ovfr.

²⁾ Rimeligvis menes hermed bregnen *Osmunda crispa* L., der paa vestlandet endnu benævnes hestespreng (eller torbol) og tillægges de nævnte egen-skaber. Smlgn. Pontoppid. Norg. nat. Hist. I. pag. 210 og det i selsk.s

Jeg lader og følge med 2de andre slags, som voxer i Min have, og ej vidende om de ere blant stædets Naturlige urter eller fremmet vext som er plantet. Den Eene slags bruger vi her til Lægedom for Svage øyne, og jeg haver hiulpet en del hermed; om Sommeren og lige ud paa høsten er dens stengel fuld av en gull Saft, og denne Saft udperset er det, som er skøn for de Svage øyne¹); den anden ved jeg ikke at give Nafn, ej heller hvortil den nytter.

Jeg frygter for at disse faae blomster og urter som jeg nu sender bort er allerrede saa fortørrede, at D. H. H. ikke kand see Deres rette skikkelse; den forfærdelige hede, som her falt i Sommer, afbrente Engene, borttørrede blomsterne og gjorde, at de visnede og falmede før tiden, Leilighed er her ikke altid til strax at avsende Dem; Skulle disse være saa fortørrede, at D. H. H. ikke kunde betiene sig av dem og de skulle befindes at være av betydenhed, da skal jeg nok, om Gud vil, til Sommeren Sørge for at faa dem friskere avstæd. Jeg forbliver etc. etc. P. Kropp.

636. 1766 25. August fra H. Tønning, Upsala. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! Efter min underdanigste Skyldighed har jeg herved den Ære, at indberette D. H. H., det jeg den 16de Augusti sidstleden ankom lykkelig og vel her til Upsala om Aftenen Klokken 6, hvor jeg forefandt Staden næsten udtømmet fra Studerende, men derimod igien opfyldt med en Hoben Arbejdsfolk, som af alle Kræfter stræbe paa, deels at opbygge og deels at reparere de ved seneste Ildebrand ruinerede Huuse. De ulyksalig lange Academiske Feriæ continuere endnu, og det ligetil october Maanedes Begyndelse, saa at her for nærværende Tiid er slet intet andet at lære, end hvad man selv kan læse paa egen Haand. Archiatern har nu i lang Tiid hverken været her i Staden, ey heller ude paa Landet paa sin Herregaard Hammerby, men har

skrifter for 1888—90 pag. 217—18 anførte. Gunnerus (Fl. Norv. nr. 282) henfører Pontoppidans „hestespreg“ til en anden bregne *Asplenium Ruta muraria* L.

¹) Hermed menes rimeligvis *Chelidonium majus* L., der dog i Gunn. Fl. Norv. nr. 706 kun anføres fra Germenes i Vedø pgd., Romsdalen, hvorfra den ogsaa ligger i G.s herb. (smlgn. selsk.s skr. for 1893 pag. 30).

opholdt sig i Stockholm paa Slottet Drottningholm, hvor han haver nok at bestille med Dronningens Kabinet. Monsr. Borckgrevink tilligemed 3 a 4 andre Svenske Studiosis flyttede strax efter min seneste Afreyse herfra ud til Hammerby, der ligger $\frac{3}{4}$ Miil fra Upsala, hvor han endnu agter at forblive til Mikals Dag, da han først kommer her ind i Staden igien, men jeg anseer det for unødvendigt at flytte derhen paa saa kort en Tiid, baade fordi Archiatern er borte, og altsaa intet kan læres, saa og fordi man lidet eller intet skal kunde spare derved, da alle Ting ere der nesten ligesaa dyre, som her i Staden. Førend Hr. Archiatern reyste til Stockholm, har Han forklaret for dem flores umbellatos, Syngenesisterne og Cryptogamisterne. Den unge Professor à Linné, der logerer i samme Huus som jeg, og er den eeneste, som jeg for nærværende har at omgaaes med her i Staden, Han har den heele Sommer ikke været paa Landet, efterdi Han haver at bestille med den Academiske Have, og med Ham haver jeg adskillige Ganger siden min Ankomst været i bemeldte Have, og seet mange smukke og rare udenlandske væxter, der endnu florere. Jeg har ogsaa allerede eengang været ude paa Hammerby, for at gjøre min opvartning hos Frue Archiaterinden, der var meget artig og høflig. Den gamle Chemiæ og Mineralogiæ Professor G. Wallerius¹⁾ har i denne Sommer formedelst Alderdom og Svaghed taget sin Dimission fra Academiet, og hvoe der skal blive Hans Successor, veed man endnu ikke. Den første Tome af Hr. Archiaterns nye System, som nu for gandske kort Tiid siden haver forladt Pressen, men hvis Priis endnu er ubekjendt, har Monsr. Borchgrevink lovet med det første at kjøbe til D. H. H., da vi begge have foresadt os at gjøre om nogen Tiid en Reyse til Stockholm, og Professorens Decas 3tia plantar. rarior. hort. Upsal. kommer tillige snarlig ud. I de Svenske Gazetter staaer allerede, at Prindsen af Hessen-Cassel er bleven Stadtholder og vice-Konge i Norge, hvilket for en Deel her i Sverrig synes forunderligt, og der raisonneres adskilligt derover. For kort Tiid siden er her udkommet, og af alle Prædikestoeler bleven oplæst en meget stræng Forordning, hvorudi ald yppighed og overdaadighed i Klæder og Føde forbydes under haard

¹⁾ Se nr. 270 ovfr.

Straf fra 1ste Januarii tilkommende Aar. Dens fornemste Poster ere følgende: 1mo maae ingen, være hvem han være vil, understaae sig til fra forbemeldte Tiid at drikke Caffé, Chocolate, Pounche, Arrach, Biskop og hidsige viner, men allene Thé, Rød og hvid Fransk viin, og Portugis-vin. 2do maae ingen have eller besprenge sig med vellugtende Vande og Liqueurs. 3tio maae ingen af Mandfolkene bære Fløyels eller Silke-klæder, undtagen Silke-strømper, men Fruen-timerne have vel Tilladelse at bære dem, dog maae de rent nedlægge Deres Kniplinger. 4to maae ingen benytte sig af, eller holde til sin Tjeneste nogen particulier Haar-Friseur eller Peruke-Accommodeur, men alt dette maae gøres af ordentlige Perukmagere, og 5to maae ingen, uden at betale aarlig til Kronen 1 Daler Sølv Mynt, røge Tobak fra forbemeldte Tiid af, ey heller, uden at betale ligesaameget, bruge Snus, hvorfor der ogsaa overalt, baade i Kjøbstæderne og paa Landet, skal forfattes en almindelig Fortegnelse over alle dem, som herefter vil bruge Snus, og røge Tobak. Foruden disse Poster ere der og adskillige andre, som ere temmelig haarde, men jeg haaber, at Monsr. Borchgrevink og jeg, som fremmede, ere fra disse Posters Iagttagelse aldeles befriede; thi ellers vil det tilkommende Aar blive et meget tungt Aar. Frue Archiaterinden har sagt, at hun til nestkommende Aar vil undertiden, naar Hun haver Lyst til caffé, komme til os for at drikke den, da Hun mener, at ingen kan nægte os hverken selv at drikke den, ey heller at tractere hvem vi vil dermed. Flere torde maaskee faae i sinde at ville gjøre det samme, og paa den Maade kan vi mangan Gang komme til at faae drikke caffé frit. De samtlige Hrer. Studiosi paa Hammerby have engang i denne Sommer paa deres egen Regning bekostet et gandske smukt Bal, og dertil inviteret Archiatern med Hans hele Huus, da der blev ædet, drukket og dandset ey alleneste den heele Dag, men endogsaa den paafølgende Nat, hvilket Frue Archiaterinden selv allerførst fortalte mig, da jeg havde den ære, at gjøre min opvartning hos Hende. Hun spurdte ogsaa, hvorledes det løb af med min Affaire, hvilket jeg tildeels fortalte Hende, og Hun kaldte mig med Spøg en Deserteur, fordi jeg uden at nogen fik vide det, saa hastig forlod Riget.

Men at mælde noget om min Reyse her til Stædet, saa har

jeg den Ære at berette D. H. H., at jeg denne Gang, da jeg tilforn havde reyst igiennem Herdalen, Dalekarlien og Westmandland. tog Veyen igiennem Herdalen, Helsingland og Gestrickenland, en vey, som vel kunde være noget lidet længere, men dog langt bedre og mere commod at reyse paa. Tilforn reyste jeg igiennem Staden Falun i Dalekarlia, men denne Gang foer jeg igiennem Staden Giefle i Gestrickenland, der er temmelig stor og anselig, og ligger ved Sinum Bothnicum. Hos Hr. Pastor Risler udi Sweg i Herdalen fik jeg høre, at Hr. Magister Kumb læus, som tillige var Provst og Pastor til Rætvik Sogn i Dalekarlia, og der, efter bemeldte Hr. Pastor Rislers Beretning skal have været særdeles bekiendt med D. H. i Tydskland, er for nogen Tiid siden død, hvilket jeg anseer for min underdanige Skyldighed at indberette. Hos samme Hr. Pastor Risler blev jeg ogsaa tracteret med nogle Aakerbær (*Rubo arctico*) og maae jeg tilstaae, at jeg aldrig tilforn har smaget saa delikate Bær. De ere der paa Stædet meget rare, men i Angermanland skal de voxer i saa stor overflødighed, at de nedsyltes i Anker-tal, og forsendes til Stockholm, hvor de Fornemme dyre betale dem. Jeg nedlagde nogle Exemplarer af dem i mit Herbario, men Bærene, som vare gandske smaae, bløde og sortrøde, ere nu blevne fordærvede. Nederst ned i Helsingland og i Begyndelsen af Gestrickenland fant jeg overalt i Myrerne *Callam palustrem*, hvilken Bønderne paa begge disse Stæder eenstemmigen kaldte Sprængsots-rod, og berettede, at creaturene, naar de æde dens Rod, sprikke i Stykker og crepere. Jeg har den Ære her indsluttet at tilsende D. H. H. nogle Frøe af den samme. Desuden fant jeg ogsaa underveys *Thalictrum flavum* og *Ranunculum aquatilem*, men de andre urter, som jeg kom over at see, vare mig alle tilforn bekiendte. Mere veed jeg denne Gang ikke at berette.

Siden min Afreyse har jeg endnu ingen Efterretning faaet om, hvorledes Affairen i Lexvigen¹⁾ er løbet af. Jeg tager mig den underdanige Frihed at udbede mig D. H. s Assistance, til snart at faae de belovede 100 rdr. for det første, ikke saa meget fordi jeg

1) Vistnok ang. pengeunderstøttelse fra Tonnings svoger Hans Thode, som var sogneprest der (smlgn. nr. 640 nedfr.)

endnu trænger til dem, som mere til min Sikkerhed og for at indrette mine Sager derefter. I Tillid til D. H.s høye Grace etc. etc.
H. Tonning.

637. 1766 29. Aug. fra Johannes Kaas¹⁾, Stadsbygden. (StA.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! Saa vanheldig som ieg i Dag og flere Dage har været at faae Coraller op af grunden, hvor god anstalt ieg end har føyet, uden allene nogle Stumper, hvor[af] ieg i dag morges med Mons. Hornemand afsendte een, som igaar var optagen, saa har ieg i dag været saa lykkelig paa 60 favner dybt Vand at faae, jeg veed ikke hvad, med samt steenen, som Disse formeentlige insecter havde suet sig fast paa, hvilket ieg ydmygst maatte udbede mig navn givet, da saavel den hvide som røde og spattede ere vel af et Slag. Dersom ellers D. H. vilde behage at lade en af dem staae et par dager i frisk Søe Vand, vil De befinde at den et par gange om Dagen forandrer sin skickelse, hvilket ieg har erfaret af den ieg imorges med Hornemand tog mig den frihed at tilstille Dem, hvis fæle udbredde Priker(?) forskrækkede mig, denne var den tid den kom op af Vandet rund som en Kollhue, lunge-rød af Farve, og viiste saa got som ingen aabning oven udj, som disse sidste dog gjør. Søepungen er allerede slappere end den var for $\frac{1}{2}$ time, da den i haardhed præsenterede en udkøgt blodpølse, men med den same, og i mundingen var den røde, flade og hvidkantede orm hengende, som eftersøges paa bunden af bøtten, samme, saasom ieg holder den for det rareste af alle disse og flere samlede ragerier(?) ønskede ieg mig Navnet paa, men allerhelst ønskede at maatte komme levende til D. H., og for den Sags skyld affærdiges dette bud strax, ydmygst udbedende De vilde antage det som en prøve paa min erkientlighed etc. etc.
Johannes Kaas.

En Lille Fugel, her kaldet enkelt Strandsnippe, ☉: fiøre Pist er vel bekient af de Trondhiemske Selskabs Skrifter, sendes med til D. H., om De maaskee icke skulde have haft den levende tilforne.

¹⁾ Se selsk. skr. 1892 pag. 51. Var paa den tid pers. kapell. hos sogneprest Lorents Brøndlund.

638. 1766 16. Septbr. fra H. Strøm, Øren, Søndmøre. (VS.)
Gjeng. af J. Belsheim i Arch. f. Mathem. og Naturv. IX. 424—427.

639. 1766 5. Oktbr. fra E. Røring, Wedøe. (StA.)

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! Det jeg allermindst attraaede, men gjerne hafde ynsket at undgaae, nødes jeg dog nu til at gjøre. I det første halve Aar eller lidet længere, efterat den gamle Hr. Boy Klingenberg¹⁾ var kommen hid for at hielpe mig ved Embedet, var der intet ved Ham at udsætte, og jeg meget vel fornøyet med Ham; Siden den tiid begyndte Hans Særheder og mange Vanskeligheder meere og meere at yttre sig, hvilket jeg dog alt sammen tiid efter tiid med taalmodighed har overbaaret i Betragtning af Hans Alder, hvormed saadant undertiden eller hos nogle plejer at følge; Men da Hand før nogle Dage siden over Thee-Bordet i min Stue uden nogen given Aarsag ret begyndte at udøse sit Hiertes onde Liggendefæ ved mange grove opdigtede Løgne og heel skammelige Beskyldninger over mig, min Kone og næsten det heele Huus, dem Hand endog siden i andre og fremmedes Paahør har vedstaaet at være talt og sagt af Ham Selv; Hand ikke helder derefter (det een og anden dog alvorlig har raadet ham til) har vildet revocere sine grove Ord og Beskyldninger, dem jeg ingenlunde hverken kand eller bør lade blive liggende paa mig eller mit Huus, og saaledes gaae aldels u-paa-ankede eller u-straffede af; Saa nødsages jeg herved ydmygst at begjære, at D. H. H. vil behage at beordre og foranstalte en Provste-Rett her i mit Huus holden over Ham til vedbørlig Dom og Kiendelse efter forefindende beskaffenhed og Omstændigheder i Sagen, paa det at baade Hand og jeg kand blive bekiendte for det, som Enhver af os er.²⁾
Jeg henlever etc. etc. E. Røring.

640. 1766 20. Oktbr. fra H. Tønning, Upsala. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! D. H. H.s meget gunstige Skrivelse, af dato 27de Septembris passato, har jeg haft den Ære at

¹⁾ Smlgn. nr. 577 ovfr.

²⁾ Resten af brevet indeholder forslag til præses og assessores i provsteretten (smlgn. nr. 106 ovfr.).

imodtage, og fornemmer deraf, at ikkun 2de af mine Breve ere fremkomne, da jeg dog siden min seneste Afreyse fra Tronhiem har taget mig den Frihed, at skrive D. H. H. 3de Brever til, nemlig eet fra Røraas,¹⁾ og 2de herfra Upsala, af hvilke sidste det første var dateret d. 25de Augusti²⁾, og det andet, som laae indesluttet i min Svigermoders³⁾ Brev, var dateret d. 1ste Septembris indeværende Aar. Jeg haver den ære underdanigst at takke saavel for D. H. H.s meddelte behagelige Efterretning, angaaende at min Kiærestes Barselseng er nu, Gud være lovet! vel overstridet, som og for den særdeles store Besvær og Møye, D. H. H. har haft angaaende Pengene hos min Svigermoder, men som dog er skeed forgjæves, og jeg begynder virkelig at frygte for, at Hun efter sin gamle Sædvane vil komme til at bruge adskillige udveye og udflugter, hvormed jeg sandelig er ilde opskiertet. Jeg undseer mig ved at incommodere D. H. H. videre, men, saasom jeg ingen anden paalidelig haver at adressere mig til i den Sag, saa nødsages jeg til atter at udbede mig D. H. H.s Høy-gunstige Assistance i at forhjelpe mig med det første til disse Penger, hvilken min overmaade store Dristighed jeg dog i dybeste underdanighed beder ey at maatte vorde unaadig optagen: i det faste Haab har jeg den ære her indsluttet at tilstille D. H. H. en Qvittance for 100 Rd., hvilken summa jeg vel endelig ikke paa eengang kan trænge saa høylig til, men, eftersom jeg dog for at faae Svenske Penger i Stæden, maae nødvendig gjøre en Reyse til Stockholm, der falder temmelig kostbar, saa er det bedre at gjøre det paa eengang end i 2 gange, og desuden saa falder vèxel-coursen, siden den langva[rig]e⁴⁾ Rigsdag endelig omsider er bleven sluttet, nu efterhaanden alt mere og mere, da det bliver [et a]nseeligt Tab for mig her paa dette Stæd, hvor nu alle Ting efter seneste Ildebrand i af[vigte] Sommer ere bleven meget dyrere end forhen. For nærværende Tiid skal, som her siges, een [Rigs]daler Dansk ikke gjælde mere

¹⁾ Er nr. 634 ovfr.

²⁾ Er nr. 636 ovfr.

³⁾ Tønning blev $\frac{13}{6}$ 66 gift med Karen Thode, datter af stiftsprovst Jacob Thode i T.hjem og Hermichen Wessel Brown.

⁴⁾ Hul i originalen.

i Stockholm end 12 Daler Svensk, og naar det lider noget længere frem, faaer man vel enda mindre.

Frøene af *Tamarix german.* skal med allerførste Bud blive sendt ud paa Hammerbye til Hr. Archiatern, saavel som ogsaa Brevet til Hr. Borckgrevink. Det, som jeg paa eegen Haand kan have den ære at svare paa D. H. H.s Skrivelse til Hr. Borckgrevink, er følgende: for nærværende Tiid om Høsten gaaer ingen Leylighed herfra til Falun eller til Røraas, men i vinter, naar Føret kommer, kan det maaskee hende. Hr. Borckgrevink haver selv for nogen Tiid siden sagt til mig, at Han sikkert reyser tilbage paa første Føre. Med nogle exemplarer af *Species plantarum* faaer man Linnæi Portrait, men med mange ikke, og i det øvrige er det i allemaader Hr. Archiatern aldeles uligt. Titelbladet af Tom. VI. til *Amoenit. acad.* har jeg allerede, da jeg for nogen Tiid siden var i Stockholm for at kiøbe de nødvendigste af Linnæi Skrifter, som her paa Bogladen ikke faaes, hos *Salvius*¹⁾ annammet til D. H. H., og dersom det befales med Posten, skal det strax tilstilles. Det øvrige i Hr. Borckgrevinks Brev veed jeg ikke at give nogen underretning om. Cassen med naturalierne udi fra D. H. H., har Hr. Archiatern gandske vist endnu ikke bekommet. De lave sig nu til i Stockholm af ald Magt, at imodtage Deres Kron Printz og vores Prinsesse med mueligste Pragt. Dagen, naar vielsen skal skee, er endnu ikke determineret, men menes at gaae for sig sidst i denne Maaned. Den Dag skal foruden meget andet 120 Kanoner plantes rundt omkring Slottet, og altsaa 120 Skud hver Gang der skydes. Academiet her i Upsala skal illumineres, og nogle af Professorerne, iblant hvilke Hr. Archiatern er een, skal reyse den Tiid til Stockholm, men de øvrige, som forblive her i Staden, skal tilhobe anrette et Ball tilligemed anden Lystighed, og en oration skal skee paa Academiet. Hofman, som var Præses for den i afvigte Sommer rebelliske Skare af Bønder, er nu i disse Dage bleven halsbuggen i Stockholm, og for nogen Tiid siden har der en Soldat af Garden og en Bonde byttet Hustruer med hverandre, da den sidste har givet den første saa meget som 1 ort 8 skill. i mellem; begge skal allerede være arresterede.

1) Se nr. 301 ovfr.

Doct. Schræber¹⁾ i Leipsig, som tilligemed den unge Burmanno²⁾ fra Holland opholdte sig nogle Aar her i Upsala, hvor Han og promoverede, har i Sinde at udgive der en nye Agrostographie, og Linnæi Philosophia botanica er allerede i Engeland bleven oversadt paa Engelsk. Hr. Archiatern har nu i disse Dage med microscopio cuffiano betragtet de insecter, som alle *Lycopodia pulverulenta* inden udi bestaae af, og har seet deres tentacula, samt hvorledes de efterhaanden fæste sig til hverandre, og disse udgjøre omsider den heele Svamp. Det samme experiment vil han og siden gjøre med andre fungus, samt med putredine og mucore, og dersom de da befindes at have samme Beskaffenhed, blive de allesammen herefter excluderede af regno vegetabili. De skal ligge først nogen Tiid i vand, førend Insecterne kan sees.

Hvad min egen Person angaaer, saa har jeg nu allerede været her i 9 uger, og endnu ikke mere end 2 ganger læst hos Archiatern, og det de insectis dipteris og apteris, endskjønt Han i førstningen lovede at læse 2de ganger for mig om ugen, da Han nødvendig maae komme her til Staden, men dette Løfte er tilligemed adskilligt andet gaaet ind igien. Naar Han er her i Staden, gjør vel baade Han og Hans Frue mig den ære at drikke Caffé hos mig, og jeg har ogsaa den ære at drikke igien hos Dem, men dermed lærer jeg intet, og om Læsning mældes intet. Endelig tog jeg fat paa Ham forleden Morgen igien, da De begge vare hos mig, da Han atter lovede nu gandske vist at ville læse for mig, naar Han kommer tilbage fra Stockholm, og det skeer ikke førend omtrent 3 uger og maaske mere efter denne Tid at regne. Den unge Professor à Linné har sagt rent ud, at Han ikke gider læse denne termin; men enten Han læser eller ey, det kan nesten være mig ligemeget. Hr. Borchgrevink var for et Par Dager siden her i Staden, og besværede sig over, at Han ikke siden Michels Dag har kundet faae Archiatern til at læse det allerringeste. Saaledes gaaer her til paa dette dyre og kostbare Stæd, og dette er Aar-

1) Johan Chr. Daniel Schreber, f. 1737, dr. med. i Upsala 1760, tilsidst prof. med. i Erlangen, hvor han døde 1810.

2) Nicolaus Laurentius Burmannus, f. 1734 i Amsterdam, død smstds. 1739. Studerede 1760 nogle maaneder under Linné i Upsala. (Faderen var Johannes B., prof. med. et bot. i Amsterdam, 1706—1779).

sagen, hvorfor baade indenlandske og udenlandske studenter maae, som almindeligt er, opholde sig her hele 6 à 7 Aar, inden de kan opnaae en passable perfection i den videnskab de have Lyst til. Denne Termin sluttes 14 Dager før Iuul, siden ferieres igien til Fasten, og derefter læses til Midsommeren, og siden ferieres atter igien til october. Forskrekkelige Feriæ! Ieg læser sandelig saa godt, som jeg kan, paa min egen Haand, men det kunde og skee paa et andet Stæd, og derved profiterer jeg ikkun lidet. Her skal skee Magister-Promotion i Sommer, og, siden jeg dog alligevel skal disputere, saa synes jeg, at jeg med det samme kunde disputere pro gradu, da det ellers vilde efter mine Tanker være skammeligt, at komme tilbage fra et fremmed Akademie, uden i det ringeste at have udrettet saa meget, men dertil behøves Penger, og i det øvrige henstiller jeg denne Sag til D. H. H.s eget Høygunstige Godtbefindende. Magister-Promotioner skeer her med megen pomp. Magistri maae selv lade hente Musicantere fra Stockholm, købe sig Krantser, og have hver sin guld-ring foruden andet Fjas, betale Promotor, og holde frit Tractemente 2 Dage i Slag til alle Professorerne; ja desuden betale til den Præst, som, naar Promotionsacten er forbie, holder offentlig i Kirken en Magister-prædiken, hvor de alle ere forsamlede: at jeg ikke skal tale om den omkostning, som enhver Magister maae have, ved at lade trykke hver sin Disputatz, og for Præsidium. Naar denne høytidelige Act skeer, er ogsaa Academiet opfyldt baade med Fruentimmer og Mandfolk, som vil beskue denne Herlighed. Ieg har den ære etc. etc.

H. Tønning.

641. 1766 10. Novbr. fra E.H. Kempe, Tord-Vigen¹⁾, Nordmøre. (St.A.)

Høi-ædle etc. Hr. Biskop etc.! Foruden . . . haver jeg ogsaa den Ære herved at tilsende D. H. et Par Orme, nedlagde i spiritu, av hvilke den ene, som haer Skal omkring sig, findes i en Bek ved Tingvold-Prestegaard. Med disse følge ogsaa nogle Vexter, som jeg ikke, eller dog ikke med fuld Vished, haver antruffen i D. H.s smukke Flora. Eege-Træet, som vel meget sjelden maatte findes vildtvoxende her Nordenfjelds, voxer i Tingvolds Hoved-Sogn paa Gaarden Eikrem, som uden Tvivl derav har sit Navn. Lo-

belia dortmanna og *Nymphæa alba* voxer i de ferske Vande paa og under Fjeldene, og det i temmelig Mengde; dog av den sidste kan jeg nu aleneste sende et Blad, efter at Blomsteret er mig fra-kommen. Den kaldes av nogle Vand-Rose (Vas-Rose), men av de fleeste Vand-Gaas. Den indlagde *Campanula*, hvilken jeg ikkun paa eet Sted haver funden, syntes mig ikke u-liig *Campan. latifolia*, men da den ikke haer caulem teretem, men capsul. 5 locular. ob-tectam og corollam barbatam, som det tydeligen kunde sees, da den var frisk, saa haver jeg snarere anseed samme for *Campan. barbata* Linn. Det Stykke, som henger fast ved Birke-Barken, er jeg u-vis om, hvad enten det skal henhøre til Træets Væsen, eller det er et Slags planta parasitica av classe Cryptogamiæ, og lader dette følge med de andre til D. H.s vissere Bedømmelse. Det medfølgende Exemplar af en *Aquilegia vulgaris* (som jeg mener den at være) voxer vild her i Tord-Vigen; men, som jeg ellers aldrig har seed samme andensteds end i Haver, og denne voxer her ingensteds uden tet udenfor en gammel Have, saa formoder jeg, at den forstum kan have staaed i Haven og siden saaed sig selv paa dette Sted.

Paa *Linnaea borealis*, som jeg i Sommer fandt under Fjeldene, fik jeg omsider det Navn, som jeg ventede, nemlig Norette, saa at det bliver en Feiltagelse, naar jeg tilforn, efter de samme her værende Lessøensers Foregivende, haer given en anden urt dette Navn. Det samme maa siges om den foregivne Grøn-skøel; ti da jeg med samme havde gjort et forgjeves Forsøg paa at farve grønt, sluttede jeg, den var ikke den rette, hvorpaa jeg forlangede et frisk Exempl. av samme, da jeg fik en *Scabiosa succisa*, hvor-med jeg anstillede en lykkeligere Prøve, og endeligen kom Flora Norvegica¹⁾ og gjorde Ende paa al Tvil. . . . Hvornæst etc. etc.

E. H. Kempe.

642. 1766 13. Novbr. fra Amtmand H. Hagerup²⁾, Tronhiem. (VS.)

Høyædle etc. hr. Biskop! Det er mig uforskyldt af D. H.s meget ærede Skrivelse af 12. hujus at erfare, hvorledes det lærde

¹⁾ Se Fl. Norv. nr. 187.

²⁾ Hans Hagerup, f. 1717, 1751 amtmand i Nordlandene, 1767 stiftamtmand i Kristiansand, d. 1781. Adlet under navnet Gyldenpalm.

Selskab i Tronhiem har behaget at optage mig som et Medlem i blandt Dem, da jeg ikke er lærd og mindre vil passere for at være det. Jmidlertiid anseer jeg det for en sand æresbeviisning, for hvilken jeg findes Det respective Selskab og D. H. a la tête højlig forbunden, ønskende allene, at der af mit ringe forraad kunde frembringes noget, hvorved Selskabets priselige øyemerke kunde opnaaes, da det ikke skal mangle paa min gode Villie. Jeg er med største respect. Deres etc.

Hagerup.

643. 1766 16. Novbr. fra A. Schavland¹⁾, Trondhjem. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Det har immer været mig en ære, og en af mine vigtige Bemøvelser, at kunde fortiene D. H.s Bevogenhed. Jeg har og været saa lykkelig, at De stedse har anseet mig med Ynde; Men Jeg er rørt ved at ærfare, af Gunstigste Skrivelse d. 12. hujus, det D. H. har behaget, at udnevne en ufortient til Medlem i det Tronhiemske lærde Selskab. Hav den Ynde at troe, det Jeg med sær høyagtelse, men derhos med ydmygste undseelse, paaskønner denne mig saa uventede ære, da Jeg hertil finder mig saa ufortient, dismeere derfor, maae ansee saadan Bevogenhed og fordeelagtige Tanker om mig. Det vil vist være min største fornøvelse om Jeg kunde paa nogen Maade vente at komme i Betragtning i et saa værdigt Selskab; men dette veed Jeg med vished, at Jeg med særdeles ydmyg betragtning og høyagtelse til Graven forbliver etc. etc.

Aage Schavland.

644. 1766 20. Novbr. fra O. Ross²⁾, Ørkedals Præstegaard. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! For saa høy og uventelig Deres Bevisning, som mig uværdige er vederfaret, at antages i Deres Høypriselige Lærde Selskab, er jeg D. H. H. og de andre Medlemmer underdanigst og ydmygst forbunden, forsickrende tillige, at jeg af yderste Ævne vil stræbe, at befordre saa berømmeligt Selskabs velsindede Hensigt og Bemøvelse. Hvornæst jeg etc. etc.

O. Ross.

¹⁾ Se nr. 216 ovfr.

²⁾ Se nr. 59 ovfr.

645. 1766 22. Novbr. fra W. H. Schmettow¹⁾, Christiania. (VS.)

Høyædle etc. Herr Biskop! Det Dronthiemske Videnskabers Selskab har formedelst deres mig medbearede Udnævnelse til et Medlem, røret mig paa den Side, hvor jeg i Henseende til den sande Æres Dyrkelse føler mig, at være mindst u-empfindlig; den agtelse, som rætskafne folkes Biefald tillægger mig, kand intet overtræffe, uden allene saadanne værdige Mænds Velbehag, der udaf rættgrundet Kiærlighed til fædernelandet, opofrer deres Eftertanke til dets Nytte, deres Videnskaber til dets Tieniste, ja endog deres leedige Timer til den Menniskelige Kundskabs udvidelse, og den sunde Fornufts Handhævelse; Mig er bekiaent og jeg agter sær høyt den rosværdige Iver og flid, hvormed det Dronthiemske Sælskab har med foreenede Kræfter ladet sig være angeleegen, at kunde gjøre dets Medborgere lykkeligere og deres Kundskab mere udbreedet, og jeg er Sælskabet uendelig forbunden for den gode Tillid, ved hvilcken det opfordrer mig, til at være udi dets skønne Hendsigt behielpelig; Allene jeg kan derhos ey undlade at forestille, hvorledes, dersom endog mine mange Embeds Forrætninger loed mig saa megen tid tilovers, at jeg ved eget arbeyde kunde fyidestgjøre dets gode Formoedninger om mig, indseer jeg dog alt for vel, hvormegyet deraf alle dertil udfordrende Kundskaber fattes mig; men derimod vil det altid være mig overmaade behageligt, om jeg ved et eller andet tilfælde maatte finde leilighed til, paa nogen maade ved min ringe Tieneste at kunde opfylde et værdigt Medlems Pligter. Jeg er ved denne Leylighed saa tydelig overbeviist om d. Hs gode Vendskab, at jeg ey kand andet, end andsee dem, som den eeniste anledning til denne mig af det Dronthiemske Sælskab beviste ære; d. H. behager derfor at tileigne Dem Selv en stor deel af den forbindtligste og oprigtigste Tack, som jeg beder for Sælskabet i mit Navn aflagt. Jeg er etc. etc.

W. H. Schmettow.

1) Se nr. 236 ovfr.

646. 1766 24. Novbr. fra Stie Tønsberg Schøller¹⁾, Trondhjem. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! For d. H.s særdeelis ærede Skrivelse af 9. hujus, hvorved mig paa een saa Obligeant Maade tilkiendegives, at jeg til een Medlem af det høyt anseelige Tronhiemske Lærde Selskab er antagen, finder jeg mig høyligen forpligtet til een fuldkommen Erkiendtlighed, saa vel for høybemeldte Selskab, som især for d. H. som Sammes høytærede Stifter og Priisværdigste Anførere, hvis roesværdige bestræbelser til dette illustre Societets opkomst og formeerelse bør geraade Dem og Stædet til saa stor ære og høiyagtelse, som jeg fra min Side ey nocksom formaar til at udviise d. H. udi saa fuldkommen Grad som dend virkelig er, og med hvilcken jeg giver mig dend ære etc. etc.

Stie Tønsberg Schøller.

647. 1766 29. November fra O. Holmboe²⁾, Kristiania. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Jeg tacker ærbødigtst for D. H.s Brev af 15de i denne Maaned, samt for den gode tancke, som D. H. med andre i det Tronhiemske Lærde Sælskab har havt om mig, og den ære, som de har beviist mig, i at udvælge mig til Medlem. Jeg vil ønske, at Jeg kunde være til nogen Tieneste her paa stædet, og hvori Jeg kand, det skal skee med fornøjelse. Om Sognepræsten paa Winger, Hr. Rønning³⁾, har Jeg hørt, at han er en god Botanicus, og ellers en meget brav Mand. Jeg har den ære med al Velsignelses ønske at henleve Deres etc. O. Holmboe.

648. 1766 29. Novbr. fra O. Irgens⁴⁾, Faaberg. (VS.)

Højædle etc. Hr. Biskop etc.! Den Ærbødighed og Høiyagtelse, jeg er d. H. skyldig, forbinder mig at holde det uventelige Val til at være Medlem af det Tronhjemske Lærde Selskab, for en Befal-

1) Se nr. 270 og Willes Mindetaler pag. 21—40.

2) Se nr. 485 ovfr.

3) Ments Olsen Rynning, f. 1721 i Melhus, 1747 teol. eksam., 1751 4de lektieholder i Trondhjem, 1755 resid. kapell. til Søndre Odalen, 1764 til sin død 1768 sogneprest til Vinger. (Skrifter: Terentii Comedier paa dansk, Kjøbh. 1755; Jac. Serenii: Christendommens Styrke, oversat fra svensk, 1781; En Faders Raad til sin Søn, oversat fra svensk, udgivet af hans søn).

4) Smlgn. nr. 546 ovfr.

ling, jeg bør lyde. Maa dog bekiende, at jeg om min egen Beqvemmelighed bær saadan Mistillid, at jeg mere ønsker, end haaber, at kunde fornøie med noget læseværdigt, desuden levne de fornødne Embeds og Huus Sysler ikkun megen liden Tid til overs. Hr. Rønning¹⁾ holdes for en god botanicus, Hr. Jacob Lund²⁾, som nyeligen fra Leirdal blev forflyttet til Kragerøe, er berømt for Kyndighed i Læge Konsten og Historier, blant mine Naboer er Hr. Döhn en flittig Læsere, men til Aars³⁾. Jeg er ej med mange bekiendt i dette Stift. Udbeder mig etc. etc. O. Irgens.

649. 1766 I. Decbr. fra C. v. Linné, Upsala. (VS.)

S. T. Doctori D.no I. E. GUNNERO, Episcopo Nidrosiens. reverendissimo S. pl. d. Car. v. Linné.

A tuis juvenibus dudum intellexi Te V. R. ad me misisse thesaurum rerum naturalium per Haffniam; inquisivi in eundem sæpius per Amicos haffnienses frustra; tandem tandemque ante 14 dies accessit Holmiam et hodie Upsaliam, quodque omne nunc evolvo et pervolvo.

Primo grates devotissimas ago pro utraque Flora tua Norwegica, Regio plane vestimento induta, aurea doctrina refertissima, quæ toties, quoties eam evolvi, gerositatem⁴⁾ in me tuam inculcabit.

Fucus tuus plus quam sesquipedalis est mihi Ulva latissima. Inter Corallia sequentia occurrunt:

1. Millepora muricata; si Madreporam dicas non negabo.
2. Corallii fruticulus ramosissimus, minus albus quasi ex granis arenaceis extus conflatus, fragilis est Cellepora pumicosa.

¹⁾ Se foregaaende brev.

²⁾ Se nr. 277 ovfr. flg. og brevene fra ham under opholdet i Kjøbenhavn 1762—63.

³⁾ Rimeligvis Niels Dorph, f. 1709 i Namnestad, søn af biskop Niels Dorph Kristiania, student fra T.hjems skole 1725, 1735 sognepr. til Land, d. 1786. (Var iflg. Svendsens Efterretng. om presteskabet i Kr.ia stift pag. 1309 tidlig svækket, navnlig paa synet). Har skrevet Optegnelse om adelige Familier i Agershus Stift (Magaz. f. Adelshist. 1. b. 1. hefte, samt efterlod sig iflg. Svendsen i manuskri. en historisk beskrivelse over Agershus stifts geistlighed fra reformationen).

⁴⁾ Vistnok skrivfeil for gerositatem (generosité).

Marsil. mar. t. 31. f. 149. Varietas hujus forte est Ellis. cor. t. 30. f. DD. tua 3.

3. Corallium album in lapide saxeo est primordium Madreporæ virgineæ. Tua 5¹⁾.
4. Corallium præcedenti simillimum, sed ramorum apicibus muricatis scaberrimis est Millepora aspera. Marsil. mar. t. 32. f. 152 & 157. Gualt. test. tab. 55. Tua 2²⁾.
5. Corallium, quod præcedentibus simillimum et poris stellatis est idem cum dicto no. 3. an tua 5³⁾.
6. Corallium e quo calx apud vos.⁴⁾ Isis nuclei juglandis figura Fl. lapp. est Millepora polymorpha. Ellis cor. t. 27. f. C. Seb. mus. 3. t. 108. f. 8. & t. 116 f. 6, 7. Bonan. Kirch. 289. f. 15. Besl. mus. t. 3. f. 12, 13, 14. Sloan. Jam[aica]. 1. t. 18. f. 2.
7. Cansia tua est Serpula penis ♀ vis.
8. Isis Hippuris. nota est.

Spongia tua 5 est procul dubio varietas Spongiæ dichotomæ. Chiton. istum habeo ex Islandia, voco eum Chitonem album, testa octovalvi lævi: valvula prima postice emarginata. nova.

Nereis norvegica mihi omnino ignota, diversa a mea cærulea.

Holothurium tremulum anne idem quod Bohadsch tab.

6 nomine Hydræ. quæ revera Holothuria.

Medusa togata. mihi Priapus senilis.

Squalus Centrine simul accessit, an a Tevel alio missus, ignoro.

Quod serius inter Acad. Holmensis membra receptus fuisti, mea causa non fuit; hoc urgebam ante duos annos et quotidie inculcavi.

Habui ab aliquo tempore tam multas plantas, semina, Lapides et Animalia terrestria ac marina, ut vix omnibus sufficiam.

D. Borggrevinck & Tønning devotissime mecum salutant; illi valent.

Dabam Upsaliæ 1766 d. 1. Decembris.

Scripsere procul dubio Norvegi tui de seminibus Fungorum⁵⁾ vivis currentibus quæ apud me viderunt.

1) potius 2 (Gunnerus' tilføielse).

2) sic est(?) majus in saxo (Gunnerus).

3) Nego, est potius mea 2 (Gunnerus).

4) I margen ret ud herfor staar: har någon hos eder sed porer på disse? (brevskriverens tilføielse).

5) Se nr. 640 ovfr.

An Diabolus iste parvus fuit ex Tuis, qui simul accessit, non dicam; e Raja confectus erat.

Typographus procedit cum Systemate, sed non dum insecta absolvit; avide exspecto finem impressionis, objectorum copia me obruit; plura sunt quam ut ea effari queam.

Jag hade just forseglat dette, då jag idag får Högwordige Hr. Biskopens af d. 8. Novembris.

Stråhatten *Cansia* är säkert *Serpula Penis veneris*. Jag må aldrig tro att den finnes i norska hafwet. Det kan wähl wara möjligt, att det är ett egit genus, men des diur och vidare historia där om är oss aldeles obekant. Jag har många exemplar, helt hela af denna.

Uti nyare editionen af Systemet måste jag föra både *Millepora muricata* ock *damicornis* till *Madreporas* (fast de stå i *bivia*) ty så påsta de mäste.

Celleporas skillier jag i ett nytt genere ifrån *Milleporas* med det de hafwa poros (icke *subulatos* s. *angustos*) altid *urceolatos* s. *intus ventricosos*, hwarfore de utan till äro altid gibbi.

Alt för wähl är att *Ceteæ(?)* species blifwa beskrefne och illustrerade; få naturkunniga hafwa tillfälle at gå walle med desse *Neptuni* boskap; och *Squali* mange species hafwa warit alt för förtreteliga och confuse.

Det skall fegna wettenskaps Academien att få Hr. Biskopens wakre rön.

Jag undrar intet på att Hr. Biskopen både trötnar och ledsnar wid en ofruktbar wettenskap; jag trötnar sielf, som ej profunderat mig i så många wettenskaper som Hr. Biskopen. Men jag menar detta wara en *pietas naturalis*. Alt det andra wij arbetat uti, är mera förgjängeligt, ty

med nya tidefund dit tidehwarf du hedrar,
men hwad en tid har höjt, en annan tid förnedrar;
du höllies i ditt stoft af dina minnesmärken
ditt namn af andra namn, de forna underwärken
knappt lämna någon spor.

Doch om något skall hogkommas af alt, hwad wij i wår tid aflats, blifwer detta längst qwar. Wij giör doch oss ett litet mau-

soleum, det endast. En hielte offrar härföre sitt lif. En kung sin förmon; wij täfla allenast med dem om langwariga rudera, mer kunna wij intet i denna all ting förändrande forgiängeligen tiden.

650. 1766 3. Decbr. fra J. L. Bull, Kristiansund¹⁾. (St.A.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! D. H.s høygunstige Skrivelse med paategnede Ægteskabsbevilgning underdanigst betakkes, saa og den tillagde ufortjente ære at vælges til det Trondhjemske Selskabs Medlem, hvilket jeg vel efter Hr. Biskops ordre kand forklare paa bæste, men forsvare paa sletteste maade, da jeg finder mig dertil uskikked: midlertid skal saadan gunst opmuntre mig at stræbe efter, om jeg nogensinde kand blive ikke plat uverdigg dertil . . . Da jeg seer een anden Amanuensis haandskrift i Hr. Biskops sidste Breve, veed jeg ikke, om Mr. Hveding endnu er hos D. H.; han havde paa Hr. Biskopens tilladelse lovet Dhrr. Berlinger²⁾ Efterretninger fra Trondhjems Stift til deres privilegerede aviser, og forlange av Præsterne Kundskab, om hvad som kunde forefalde udenfor Trondhjem, hvorfor jeg underdanigst tildrister mig heri at legge een ubetydeligg Efterretning herfra, ydmygst bedende, at samme overleveres ham eller hvem som i hans stæd er hos hr. Biskop, og med for nævnte Berlinger corresponderer. Iøvrigt etc. etc.

J. Lemvig Bull.

651. 1666 4. Decbr. fra L. Fr. Broch³⁾, Nærøen. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biscop! Idag havde jeg den ære at imodtage D. H.s skrivelse af 12. Novembr. h. a., hvori De behager mig at bekiendtgjøre, hvorledes det Tronhiemske Lærde Selskab har udvalt mig til Medlem i Deres Societet. Jeg erkiender min uværdighed til den ære og de gode tancker Selskabet haver for Mig, icke desmindre avlegger jeg ærbødigst tacksigelse for D. H. og øvrige Lemmer som beværdiger Mig den ære og Høyagtelse ynskende ickun at kunde i mindste grad svare til det haab og fordeelagtige tancker De har fattet for Mig, da jeg gierne med al Lyst

1) Besvaret 2. Jan. 1767. (G.s paaskrift).

2) Se nr. 272 ovfr.

3) Se nr. 40 ovfr.

og flid, efter den ringe indsigt og erfaringhed jeg kan have, vil gaae Selskabet tilhaande saa vidt mit Embede, lange Kirckereyser og besvær, mig vil tillade, til at befordre Sammes velsindede hensigt og bemøelse. Ligesaa er Mig tilhænde kommet D. h.s Skrivelse af 4de Sept. Næst etc. etc.

L. F. Broch.

652. 1766 4. Dec. fra I. G. Coldevin¹⁾, Over Hochstad. (VS.)

Højædle etc. Hr. Biskop og Doctor! For den Ære D. H. med det Lærde Selskab i Trondhiem haver værdiget mig med, at nominere mig som et Medlem af Societetet, aflegger jeg min allerærbødigste tak; ieg vil ønske, at ieg kunde ifølge sammes paaliggende Pligter contribuere noget til Natuur-Historiens oplysning, hvilket ieg dog i tiiden skal see efterforsket meere for at meddeele samme det Respective collegium til nermere bekjent Giørelse. Ieg har etc. etc.

I. G. Coldevin.

653. 1766 13. Decbr. fra foged P. Randulf²⁾, Elnen, Beitstaden. (VS.)

Høy-Ædle etc. Her. Biskop! D. H.s Allerhøystær. af 12te næst afvigte haver jeg ikke uden Undseelse kunnet igjennemlæse, naar jeg deraf befandt mig at være indlemmet i det Trundhjemske Lærde Sælskab, hvorfore jeg for denne uforskyldte Bevaagenhed maa aflægge dets større Taksigelse.

Jeg kan vel ikke andet, end erkjende min alt for ringe Indsigt, endog i de faa Videnskaber, udi hvilke jeg i mine Academiske Aar begyndte at arbejde, men dette uventede og uforskyldte Val skal bringe mig til Forsøg, om noget kan fremlægges, som i Selskabets Samlinger kan indtages. Med største Høyagtelse etc. etc.

P. Randulf.

654. 1766 15. Decbr. fra J. F. Borchgrevink³⁾, Upsala. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! Jeg burde vel for længe siden opvartet D. H. H. med min ringe Skrivelse, især besvaret det, som under Monsr. Tonnings Couvert⁴⁾ af 27. Septembr. mig blev

1) Smlgn. nr. 204 ovfr.

2) Se nr. 126 ovfr.

3) Se nr. 28 flg. ovfr.

4) Smlgn. nr. 640 ovfr.

tilstillet d. 22de ejusdem; men da jeg Dagen førend Postens Afgang blev syg, og samme næsten til denne Tid har vedholdet, saa haaber jeg min lange Udeblivelse paaskjønnes og Gunstigst undskyldes. Efterretningen om Urterne kand D. H. forsikre Dem om at blive fuldstændigere ved min Ankomst, som jeg haaber snart at skulle kunde skee, ligesom og de Urters conservation, hvoraf ingen Gjenpart haves. Hr. Linn. Systema Nat. nyeste Edition, saa vidt, som deraf er udkommen, saavel som Kobberet til den nye Spec. plant. eller Linnés portrait, Titel-Bladet til tom. IV. af Amæn: Acad: og Kobberne til Osbechs¹⁾ Reise, har jeg ved min Nærværelse nu i Stockholm rigtig erholdet, og skal ved min retour vorde Dem tilskikket det snarest skee kand efter min Hjemkomst. Jeg arbejder nu af alle Kræfter paa at kunde bringe mine Sager i fuldkommen Rigtighed til at kunde den 22. hujus fortsætte Rejsen herfra, hvilket dog seer heel vanskeligt ud, saa jeg befrygter den dog ey kand skee førend allerførst af Januarii Maanedes Begyndelse. Ved Biskop Frises Ankomst her til Staden den 2den hujus, hvorom Monsr. Tønning efter Løfte vel har meddeelt udførlig Efterretning²⁾, vovede jeg mig første Gang efter nogenledes restitution af Sygdommen at gaae ud, og da Forbedringen syntes mærkelig at tiltage, risqvérede jeg at gjøre Selskab med ham til Stockholm, for at faae saavel D. H.s gunstigst givne Commissioner, som egne affaires expiderede. Adskillige latterlige og nedrige Historier kunde vel herved relateres om samme Høyærv. Biskop, foruden det som af Tønning er anførdt; Men som baade Tiden er knap, og jeg desuden selv tænker snart at være saa lykkelig at have den Ære og Fornøyelse at kunde mundtlig fortælle det, anseer jeg for sikrere og bedre nu at gaae samme med Stiltienhed forbie. Næst at udbede mig etc. etc. J. F. Borchgrevink.

655. 1766 15. Decbr. fra H. Tønning, Upsala. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! I D. H. H.s seneste Høyst-ærede Skrivelse, de dato 8de Novembris h. a., har jeg haft den ære at

1) Se nr. 272 ovfr.

2) Se følg. brev.

imodtage en Anviisning, stillet af Hr. Cancelie-Raad Lysholm¹⁾ paa Hr. Raadmand Suhr i Kiøbenhavn, stor 50 Rlr. Dansk courant, for hvilken summa jeg herved har at aflegge min underdanigste Taksigelse, forønskende D. H. H. bestandig Helbred og velgaaende. Jeg var saa lykkelig, at jeg, uden at gjøre nogen Reyse til Stockholm, fik en Kiøbmand her i Staden til at acceptere Anviisningen, dog med de vilkaar, at Han, førend at udbetale Pengene til mig, vilde først sende den til en anden Kiøbmand i Stockholm, som havde Handel paa Kiøbenhavn, og saasart han faaer Svar derfra, hvilket endnu ikke er skeed, har han lovet at betale mig den fulde summa efter nu værende vixel-cours, men eftersom den samme nu er meget falden, saa kommer jeg sikkert til at lide et temmeligt Tab derved. Det indsluttede til Hr. Archiater à Linné blev efter D. H. H.s ordre strax expederet og overleveret. Det gramen, som jeg fandt i Lexvigen, og der blev kaldet oxeløg, havde jeg et mutileret exemplar af her til Upsala, og saavidt som deraf kunde skiønnes (thi mine urter bleve i vadsækken paa Reysen meget fordærvede) saa holdte Hr. Profess. a Linné for, at det maatte være *Allium oleraceum*. Hvad det angaaer, at *Squal. maximus* haver Huller ante et post oculos, saa haver jeg ikke tilforn sagt det til Hr. Archiatern, eftersom jeg ikke haver vidst det, ey heller kan jeg erindre, at D. H. H. nogensinde haver befalet mig det. Ved *Squal. carchar.* ere acta nidr. slet ikke citerede. Frøene af *Tamar. german.*, som d. H. forrige Gang sendte, sagde Hr. Archiat. at være umodne, og kan altsaa ikke saaes. De flyde oven paa vandet, og vil slet ikke synke, i hvor længe de end ligge derudi. For D. H. H.s Høy-gunstige Raad, nemlig at promovere til Doctorem Medicinæ, har jeg ogsaa den ære underdanigst at takke. Jeg har allerede proponeret det for Hr. Archiatern, og Han syntes strax godt derom, sigende: I har godt Hoved; I kan lære hvad Fanden det skal være, og Han lovede desuden, at forhjelpe mig dertil, det snarest skee kunde. Jeg har ogsaa talt med Liv-Medicus Aurivillius²⁾ om den Sag, og Han var af samme Tanker

1) Henrik Lysholm. født 1724, død 1770, kjøbmand i Trondhjem.

2) Samuel Aurivillius, prof. i prakt. medicin ved Upsala universitet, f. i Stockholm 1721, død i Upsala 1767.

som Hr. Archiatern, samt lovede mig ogsaa ald muelig Assistance til Sagens hastige Befordring. Efter nøyeste overlæg haaber jeg at kunne afgjøre Sagen paa halvandet Aar, fra denne Tiid at regne, men saa faaer jeg og svede Nat og Dag, dog det faaer ikke hielpe. Den fornemste Knude bestaaer i Pengene. Jeg skrev min Svigermoder til med forrige Post, og begjærede af Hende en Assistance dertil af halvfemte hundrede Rixdaler, hvilken summa virkelig bliver den allerringeste jeg kan paatage mig Sagen for; thi jeg skal da kiøbe de nødvendigste Bøger, have adskillige collegia privatissima medica, foruden in historia naturali, tage 2 examina, nemlig 1) theoreticum, hvortil udfordres Anatomie, Physiologie, materia medica in 3 naturæ Regnis, Diæta og Genera morborum. 2) practicum, hvortil udfordres Pathologia, Therapia og præscriptiones formularum. Desuden bør jeg og 2 ganger disputere, men jeg haaber dog at slippe med en disputation, nemlig pro gradu, hvilket og Hr. Archiatern har lovet, at gjøre sit bæste til. Alt dette udkræver en heel hoben Penger, foruden promotions acten selv, hvortil der ere mangfoldige udgifter, saa ogsaa maae jeg a parte holde 2de collationer til professorerne, een den Dag jeg disputerer, og den anden den Dag jeg promoverer, at jeg ikke skal tale om mange andre uundvigelige omkostninger, som her vilde blive alt for vidløftigt at opregne, og som D. H. H. selv langt bedre end jeg kan indsee. Jeg har og bedet min Svigermoder, at hun, naar saa skal være, vil være saa god, altid at sende mig Penger i betimelig Tiid, og i en saa stor en summa, som ombedes; thi derved vil jeg sandelig langt snarere vinde Tiden, end ellers, og desuden saa vover jeg ingenlunde at antage flere collegia, end jeg forud har Penger i Hænder til at kunne betale med; thi paa hendes blotte Løfter tør jeg ikke fidere, og altsaa, naar jeg ikke haver Penger i Forskud, udhales derved Tiden. Dersom jeg torde tage mig den Frihed, udbad jeg mig underdanigst D. H. H's Grace, at forestille Hende de mangfoldige udgifter, som dertil udfordres, paa det at hun ikke efter Sædvane skal reddes for summen, og at Hun desuden vil være accurat i at sende mig Penger. Jeg skulde vente, at faae snart Svar fra Hende i den Post; thi her er ikke megen Tiid at give bort, og jeg vil da arbejde paa at faae examen theoreticum fra

mig inden Pindse-Dag. Læse-terminen er nu sluttet, og hverken Monsr. Borckgrevink eller jeg haver faaet noget collegium hos Hr. Archiatern i denne termin, men jeg har hørt Prof. Wallerius¹⁾ (hvilken vel har begjæret, men endnu ikke faaet Afskeed) læse over chemicam physicam, og det ret godt. Jeg har og hørt et collegium over geographiam physicam hos Hr. Adjunct Bergman²⁾, og oeconomiam theoreticam e regno minerali hos Hr. Profess. Berch³⁾. Medicinen haver jeg ogsaa noget lidet arbeydet paa paa min egen Haand, hvilket ogsaa nu kommer mig tilpas. Collegium anatomicum har jeg ogsaa en gang tilforn haft hos Liv-medicus Auri-villius. En Tydsker ved Navn Bechman⁴⁾, som i Sommer reyste her fra Upsala, er nu bleven prof. extraordinar. historiae natural. i Göttingen. Han har skrevet mig til, og inviteret mig til sig, paa sikkert Løfte, at skaffe mig frie Spise, men det kan nu vel ikke lade sig gjøre. Han melder, at den berømte Franklin fra America, der har skrevet saa meget om electriciteten, har været der en lang Tiid, og at Michaëlis⁵⁾ har over 200 auditores i sine collegiis exegeticis; it: at 4 Juridiske professorer der sammesteds have erholdet vocationer til Petersburg, nemlig Achenwall, Ayrer, Meister og Gatterer⁶⁾, men de have alle afslaaet det. Hr.

1) Se nr. 270 ovfr.

2) Torbern Bergman, prof. i kemi i Upsala, f. 1735, død 1784.

3) Anders Berch, f. 1711 i Westmanland, 1741 jurisprudentiæ, oeconomiae et commerciorum professor i Upsala, hvor han døde 1774. Indrettede et theatrum oeconomico-mechanicum (samling af landbrugsmaskiner, landbrugsprodukter, handelsvarer etc.) i Upsala.

4) Johannes Bechman, f. 1739 i Hannover, 1763—65 lærer i matematik og naturfag i St. Petersburg, 1766 reiste han i Sverige og Danmark. 1766 prof. i økonomi i Göttingen, hvor han døde 1811.

5) Joh. David Michaëlis, prof. i østerlandske sprog i Göttingen, f. 1717, d. 1791.

6) Gottfried Achenwall, f. 1719 i Elbingen, 1753 prof. i filosofi, 1761 i retsvidenskab i Göttingen, d. 1772. Berømt især som lærer i natur- og folkeret samt grundlægger af den videnskabelige statistik.

Georg Heinrich Ayrer, f. 1702 i Meiningen, 1737 prof. i retsvidenskab i Göttingen, d. 1774. Skrev en mængde juridiske afhandlinger (se Jöcher-Adelungs lex.) og var senior for det juridiske fakultet i Göttingen.

Chr. Fr. Georg Meister, f. 1718, 1750 juridisk professor i Göttingen, døde 1782.

Miller¹⁾, som har været i Halle og skrevet die Moralische Schilderungen, er nu bleven Professor moralium i Göttingen. Biskop Friis²⁾ tilligemed Pøtter Møller kom uventelig her til Upsala, hvor han forblev i 2 Dager, var hos Archiatern 2de gang, besaae Haven, Kabinettet, og de andre mærkværdige Ting her i Staden. Vi vare stedse med Ham overalt. Siden reyste Han til Stockholm, og opholdte sig der 5 à 6 Dager, da Han ligeledes saae der de mærkværdigste Ting, samt fik Audience hos det Kongelige Herskab. Jeg var og engang med Ham til Bords hos Hr. cancelie-Raad Ihre³⁾ her i Upsala, men hvor jeg skammede mig paa Hans vegne, formedelst den taabelige Discours, han der førte, kan jeg ikke relatere, at jeg ikke skal tale om de adskillig ret sotiser Han begik baade her og i Stockholm, hvilke Monsr. Borchgrevink, som var med ham til Stockholm, bedre ved Nærværelsen kan have den ære at berette. Hos Hr. cancelie-Raad Ihre sagde Han, at Han af Hans Majestet var kaldet ned til Kiøbenhavn, og til mig sagde han engang, at alle D. H.s Propositioner i missions collegio sendes først til hans Erklæring, og at han nu vilde gjøre et project for Missions collegio i Stockholm, for at faae begge collegierne, baade det Svenske og Danske, til herefter at conferere sammen. Han var og virkelig engang i konferencen med missions collegio udi Stockholm. Dette har jeg ey vildet undlade at tilmelde D. H. Jeg har den ære at forønske et lykosaligt Nye Aar med bestandig Lykke i alt D. H.s høye Foretagende, og forbliver stedse etc. etc.

H. Tonning.

P. S. Monsr. Borchgrevink haver en lang Tiid været meget syg, men er nu for nogen Tiid siden bleven bedre, dog endnu ikke gandske frisk.

1) Johan Peter Miller, f. 1725, 1751 rektor ved den latinske skole i Halmstadt, 1756 rektor ved det evangelisk lutherske gymnasium i Halle, 1766 prof. i teologi i Göttingen, hvor han døde 1789.

2) Tit. biskop N. Chr. Friis i Bodø, hvorom især se afsnit I i det følgende.

3) Johan Ihre, f. i Lund 1707, tog 1731 den filosofiske doktorgrad i Upsala, hvor han 1734 blev sekretær i videnskabsselskabet og vicebibliothekar, 1737 prof. poeseos og 1738 prof. i veltalenhed og statsvidenskab. Sysselsatte sig især med studiet af det svenske sprog, nordisk arkæologi og oldgermanske sprog, specielt gotisk. Fik 1756 titel af cancelliraad og blev næste aar adlet. Døde 1780 i Upsala.

656. 1766 22. Decbr. fra J. J. Skanke, Grytten.¹⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. . . . For de bekomne 4 Postiller, 3 Bibler og 3 Psalme-bøger, av den Sal. Hr. Stistrups²⁾ Donation til disse Kirker, har jeg paa sammes vegne herved underdanigst Taksigelse skuldet avlegge! med Forsikkring at mueligste Flid skal fremdeles anvendes til deres rætte Brug og Conservation efter Giverens Øyemerke.

I ligemaade har jeg blandt andre Bøger ogsaa til megen Fornøyelse erholdet den 1ste Part av D. H. H.s Flora Norvegica; Medens Raumsdals Marked varede, gaves mig ingen Tid eller Leilighed til at conferere samme med andre Herbariis, og de faa Urter, jeg i forledne Sommer kunde faae samlet, maa derfor lade det beroe, indtil bædre Leilighed maatte gives mig derudi at søge nogen Sinds Forfriskelse. . . . Hvornæst etc. etc.

J. J. Skanke.

657. 1766 22. Decbr. fra Carl Linné, Upsala. (VS.)

Högwördige Hr. Doctor och Biskop. Med Hr. Borchgrevink, som nu reser från mig, får jag upwachta Hr. Biskopen. Han reser bort alt för hastigt; han hade bort blefuit här åtminstone ett år. Ännu kan jag ej sända första tomen af Systemet, som tryckaren ej kommit längre än till vermes; det är orsaken at jag ej kan låta inbinda det, som sig borde, utan sända halften.

Eder characteriserade Biskop³⁾ röyde sin swaghet, så hos mig, som hos Hr. Ihre. När man tager undan hans fabler, betydär han ej mycket.

Wettenskaps academien mente sig kunna sielf vertera Hr. Biskopens wackre rön, som uptoges med största adplausu. Jag bad dem sända mig dem åter, att verteras; men de trodde sig sielfwe kunna göra det, emädan så litet differerar språket.

Hr. Tønning begynnar studera Medicinen, wij skola hielpa honom alt det wij förmå. Jag har och redan talt för honom med

¹⁾ Indkom 12. Januar 1767; besvaret den 30. Januar. (G.s paaskrift).

²⁾ Se nr. 366 ovfr. Af 24. novbr. samme aar findes ogsaa i StA. et brev fra P. Hersleb, Fosnæs, angaaende bibler og salmebøger, skjænkede af Stistrup til Namdalens provsti.

³⁾ N. C. Fries, se nr. 65.

min collega. Jag sänder en hehl *Serpula penis* ♀ kallad, och forblifwer oaf. Högwördige Hr. Biskopens ödmiuke tienare Carl Linné.

658. 1766 24. Decbr. fra P. T. Nordahl¹⁾, Trondhjem. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. Jeg har, i sin Tid, fundet mig beæret med D. H.s meget respectve Skrivelse af 12. Novbr. a. c., hvorved De har behaget, at giøre mig bekiendt, at det her paa Stædet, stiftede Lærde Selskab har nævnet mig, til een, af dets Lemmer. Det er saa langt fra, at jeg tilegner mig de Eloger, D. H., derudi forbinder, med de obligeanteste Udtrykke, som Motiver, til dette uformodelige Val, paa mig, at jeg, langt meere vender Poetens Advarsel, saaledes hen til mig:

Mecum habito, et nori, quam sit mihi curta supellex.²⁾

Det maa og staae derhen, om jeg, nogen Tid, kunne have blevet en nyttig Borger, in Republica Litteraria, i Fald Forsynet, havde holdt mig, i den Vey: men da jeg, efter at have absolveret Cursum Academicum, in Theologicis, fra det 21de Aars Alder, blev forsæt, i en anden Circul, og til, den Ende, maatte applicere mig til Studium Iurisprudentiæ med didhørende civile Forretninger, som siden, jo længere desmere, har trukket mig tilbage, og betaget mig Tiden, fra at excolere Videnskaberne; saa kan nu intet videre ventes at være hos mig tilbage end den blotte Philosophie, om ellers dette sammensatte Ord taaler en saa simple Oversættelse, ligefrem, efter de enkelte, af hvilke det er componeret, som Kiærlighed til Viisdom, eller Lyst til Studeringer. Ikke desmindre giør jeg med en sand Ære, af at være den allerringeste, blandt dem, der med fælles Bemøvelser, skal befordre den ædle Hensigt, som dette Societé, saa velmeent, er bestemt til; tager derfor med Erkiendlighed, mod Tilbudet; og ynsker Alene, at kunne contribuere noget virkeligt, til dets patriotiske Øyemaal; hvorudi jeg, for nærværende Tid, dog ikke veed andet, at kunne gaae, til Haande, med, end de faa Materialier, jeg, skjønt i mange Aar, har samlet paa, ad Historiam Juris Patrii antiquioris. Hvornæst jeg etc. etc. P. T. Nordahl.

1) Peter Tønder Nordahl, født ved Drammen 1727, student fra Kristiansands skole 1745, 1756 præsesident i Trondhjem, døde som justitsraad 1788. Se Willes saml. af mindetaler pag. 286—87.

2) Tecum habita: noris, quam sit tibi curta supellex (Persius sat. IV. 52).

659. 1766 30. Decbr. fra E. H. Kempe, Tord-Vigen, Nordmøre.¹⁾ (St.A.)

Høi-aedle etc. Hr. Biskop etc. D. H.s meget gunstige av 19de hujus haver jeg derpaa den 24de havt den Ære at imodtage med allerstørste Taksigelse og sær Fornøjelse over det Lyys, som ved D. H.s gunstige Underviisning opgik for mig til at kjende saavel de der opregnede som fleere Vexter. Den rødagtige Urt voxer, ligesom D. H. formoder, i Mengde her i Stranden, hvor den i lang Tiid florerede i Sommer, og bleev da ogsaa av mig anseed for en *Atriplex*, men, da dens fructification faldt mig noget subtile og derfor ei aldeles kjendelig, saa ventede jeg immer, at den skulde bedre udvikle sig, paa det at jeg kunde forskaffe et fuldkomment Exempl. Derved skeede det, at den omsider blev for lenge staaende og bederved, men derved tillige raadede mig at passe bedre paa en anden Gang. Blomsterne paa *Orchis bifolia* vare bleeg-gule og ligesom smudsede, da de vare friske. *Sonchus arvensis* er paa Fredø funden i det nederste Gres tet ved Stranden imellem store Stene, hvor denne eneste stoed meget høi og med mange Grene, som et lidet Træ, men i Agrene haver jeg endnu ikke antruffen samme her paa Grendserne; hvorfor jeg tilforn toeg den an for Linnæi *S. maritimus*, om hvilken han synes at være u-vis, om den ikke skulde være en Varieté av *arvensis*. Av Soud-Skære²⁾ fik nok D. H. i avvigte Sommer aleneste nogle Blade fra mig, saasom den paa samme Tiid var allerede defloréred. Siden fandt jeg dog een, skjönt noget beskadiget, paa Blomsteret, hvilken jeg her haver den Ære at fremsende. Av Hr. Linné, conferéred med Flora Dan. & Norv., kan jeg ikke rettere see, end at det er *Geranium silvaticum*. Den voxer her i Skoven, haer florem violaceum, florérer av i en stakket Tiid, og skal, fornemmelig Blomsteret, være behagelig for Faarene. Navnet kommer ogsaa nær over eens med Syv-Skære Flor. Norv.³⁾ Derimod formoder jeg, at *Myosotis scorpioides* skulde være den anden, som her indsluttet medfølger. . . . Til Slutning avlegges etc. etc.

E. H. Kempe.

¹⁾ Indkom den 12. Jan. 1767. Besvaret 28. ejusdem (G.s paaskrift). Svaret er nr. 89 ovfr.

²⁾ Er *Geranium silvaticum* (tilskrevet over linjen af Gunnerus).

³⁾ Fl. Norv. nr. 73.

660. 1767 9. Januar fra P. Hersleb, Foesnes. (StA).

Høyædle etc. Hr. Biscop etc. . . . Skulle Jeg ellers med nogen Underretning i Endeel af vor Lands Natur-Historie kunde tiene, er Jeg, saavidt min Liden Indsigt strækker sig, og Jeg formaar at afgive, dertil uden ringeste Hensigt saa villig som pligtig etc. etc.

P. Hersleb.

661. 1767 14. Januar fra Stud. H. B. Hegge,¹⁾ Tue, Sparbu. (StA).

Høyædle etc. Hr. Biskop Gunnerus. Her ved har Jeg den Ære underdanig at indsende en liden Søe-Vext, som mig er tilsendt fra Hitteren, hvor den er opfisket, og paa hvilken Dybne, derom er mig jngen Underretning given. J øvrigt udbeder Jeg mig etc. etc.

Hans Bernhoft Hegge.

662. 1767 17. Jan. fra Leseurre,²⁾ Hafniæ. (VS).

Hafniæ die 17o Januarii 1767.

Colendissimo admodum et in quibuslibet solertissimo viro, Domino Gunnero, Nidrosiensis ecclesiae pontifici, suus plurimam salutem impertitur

Leseurre.

Tuis quidquid erga me benignitatis inest litteris, non me, quandiu erit copia, ipsis, quippequæ multo mihi sint decori, fruendi sinit haud studiosum. Natam ex his quæ tibi de domini Ogier³⁾ existimatione et gratâ recordatione declaranda mihi incumbabant, occasionem arripiendam autumavi, ut pote apprime parando mihi tecum epistolaris commercii peculiari commodo aptissimam. Quos ille tibi vovit animi affectus, eorum semper organum fieri eo lubentius gestiam, quod te sperem, plurima cum tibi, ipsius nomine, benevola sæpius debeam referre, mea quoque pauca interdum amantissima forte non dedignaturum. Novi hodie quantum Mecenas ille suæ, tam nostratibus decorâ quam accommodatâ scientiis aggregatione, virum tantæ tuæ eruditionis, litterarum inter socios

¹⁾ Hans Bernhoft Hegge, f. 1744 paa Hitteren, 1762 dimitteret fra Trondhjems skole, 1764 teol. examen, 1769 pers. kapell. til Hitteren, 1771 pers. kapell. til Domkirken i T.hjem, 1780 sogneprest til Lesje, 1785 til Fredrikshald, død 1813. Var paa den tid huslærer hos O. Hejer i Sparbu, se nr. 632 ovfr.

²⁾ Se nr. 245—246 ovfr.

³⁾ Se nr. 243 ovfr.

adnumerandi, patriæ laudem comparare cupiat. Consilio votis faveo, ingentis inde nobis emersuræ utilitatis conscius; et huic promovendo, post reditum meum in patriam quem Maio mense proximo propositum habeo, toto opere, totâ curâ insudabo; resque, cum sit ipsi exoptatissima, mihi pariter felicem tibi exitum nuntiare arridebit.

Ob ea quæ circa fabæ marinæ¹⁾ naturam, originem et patriam, de quibus te consultum volui, mihi luculente dilucidasti, infinitas tibi grates rependo: summâ cum voluptate legi quem de his, in III. actorum societ. Nidrosiensis tomo, tractatum conscripsisti. Liceat rursus inquirere an fabæ istæ, quas Divi Thomæ nuncupas, eædem sint ac quæ dicuntur sancti Ignatii (vid. Dict.rii de commercio Hafn.em editionem 1759 sub nomine féve de st. Ignace) plura congruunt, sicut et discrepant. Cætera hujusce generis exempla quæ ibidem fructuum exoticorum, quos maris alluvie ad oras Norwegiæ advectos et in tuo musæo collectos memoras, haud sine minori attentione evolvi, in quantum mea tenuis linguæ Danicæ intelligentia copiam fecit. Illinc percepi quasdam observationes, in augmentum et fidem novam priorum aliquot conjectationum quibus non possum non affici. Ipsissima tuæ epistolæ verba vim addunt insuper; nec tibi sit injucundum confido, quod tuâ auctoritate enitar adhuc sententiam confirmare

Ex identitate veteris Thules cum Islandiâ hodiernâ, quam admisi ultimâ epistolâ, haud colligere est ipsam a me indubitam habitam fuisse; potius vero, vulgarem me secutum esse opinionem: næc prosit equidem rei, hanc insuper asseram. Non me latet multos præteritâ, et adhuc ætate nostrâ duos solertiæ insignis et experientiæ in hac potitissimum disciplinâ viros, quos inter nullam idæarum communicationem suppono, in Daniâ D.num Schøning, in Galliâ D.um president Des Brosses, Thulen in Norvegiâ determinasse.²⁾ Cui quidem sententiæ, tot præsertim a D.no Schøning argumentis suffultæ, unde vastissima liquet regionum arcticarum peritiâ, lubentissimus applaudo, plurimumque in ejus partes vi rationum coactus descendi, contrariæ opinionis probationum

1) Smlgn. G.s afhandling om „Løsning-Stene“ eller „Vette-Nyrer“ i 3die bind af selskabets skrifter.

2) Smlgn. Schenings afhandl. i Danske Vidensk. Selsk. skr. IX.

minime quamquam ignarus. Haud mihi tamen quænam prævaleat Hypothesis, iudicium competit; nec possum diffiteri alterutramque difficultatum non esse expertem quæ adhuc mihi videntur insolutæ. At nec locus est hic, nec pertractandæ quæstionis hujusce tæmpus.

Sciscitanti te mihi responsurum confido an IV.us hoc anno prodeat tomus actorum vestrorum.

Vota ineunte anno, circa quæ volueris, et me totum esse tui juris et servum ad omnia affirmationem iteratam benevole et comiter accipias. Vale.

663. 1767 28 Jan. fra Hans Thode,¹⁾ Lexvigen.²⁾ (StA).

Høyædle etc. Hr. Biscop! Ved min Bortreyse fra Tronhjem seeneste gang som skeede saa hastig i Tanke at forrette Kirketienesten her i Lexvigens Kirke, fik Jeg ey leylighed at giøre min Opvartning for at høre den avtale med min Kiære Moder om Svoger Tonnings³⁾ assistance og ved min hiemkomst blev Jeg formedelst den overmaade strænge Kulde occuperet av en sting feber, som nødde mig til Sengen, men blev (Gud være lovet) ved et sved-drivende Medicament strax opløst til min nu værende Restitution, dette foraarsagede en Hindring i at obtinere ved skrivelse selv noget fra D. H. derom og min Mama udlod sig intet til mig detsangaaende; Hvorover min Kiære Søester toeg sig den Frihed at fremkomme i skrivelse med sine Tanker derom, hvilke ved giennemlæsning av Hendes Kiære Mands brev, hvorav formærkedes en saa uformodentlig Forandring imod anden ellers giorte løfte, vare sadte i største Forvirrelse og Bekymring, saa Jeg havde nok med alle persvasioner at faae Hende stillet som D. H. nok kand erfare av Hendes Skrivelse til Dem. Deres seeneste giorte proposition til mig angaaende Assistance til min Kiære Svoger Tonnings studeringers Fortsættelse vil falde mig i dette lille leve-Brød meget tungt og Jeg faaer atter ved at hielpe andre indskrænke mig selv og sætte min egen Velfærd tilside, hvilket efter Fortieneste, da Jeg med mine under en udvortes Kiærligheds bedrag og skinhel-

¹⁾ Hans Thode, f. 1726, 1751 kateket til Domkirken i T.hjem, 1757 sogneprest til Leksviken, døde 1784.

²⁾ Besvar. d. 3 febr. (G.s paategning).

³⁾ Se nr. 640 ovfr.

lighed i det Huus haer lidt største Falskhed og uræt, ey burde gøres, saa dog i Egard' for D. H.s Proposition, i Henseende til min i Sorg og Nød fortrængte og forfulgte Søsters Opkomst og min Kiære Svogers Tonnings Forfremmelse i saa ypperlige og Elskværdige studeringer, vil Jeg (om end en Moder vil forlade og forglemme sit barn, som Jeg dog ey skulle troe) herved igientage mit forrige til dem giorte løfte, naar Jeg alleeneste i betids hvergang forud kunde faae see mig Raad og Leylighed til at forskaffe saa mange pænger, og Een nogenledes efter leylighed Forsikkring for de samme maatte gives mig, som efter det udvortes for mig og mine smaae umyndige synes at staae paa svage Fødder; men Gud imod all Forhaabning kand gjøre det bedre og da bliver udfaldet til fælles glæde, takkende imidlertid D. H. etc. etc. Hans Thode.

664. 1767 14 Febr. fra J. J. Arøe, Rostvold, Smølen.¹⁾ (StA).

Høyædle etc. Hr. Biskop! Ved denne gifne Leylighed giver Jeg mig den ære ydmygst at fremsende nogle faae Naturalia: Bestaaende af Fugle, neml.: Een Hav-suule og en saakaldet Rotte- eller Trane-gaaes; denne sidste er raer at see her; thi nu i 20 aar hâr ieg ey seet det slags her, uden eengang, og i fior Høst, da Jeg fik denne, men i Danmark er der nok af Dem om høsten, og kand spiises, da den smager næsten, som Een And; Fiske: Een saa kaldet Mar-ulv, her er nok af dem smaae, men saa stor, som denne, har snart ingen bleven vaer; Søe-vexter, neml.: et Søe-træe med 2de blomster paa saa naturelle, som de vare ridsede og syede paa Ramme af et Complet Fruentimmer, uagtet samme nu noget ere indtørkede og krumpne, som ieg meener, kandskee, udviidede sig igien, naar de bleve lagde i vand eller søe; nok Een Steen med svamp voxet paa; Ligeledes 2de smaae hviide Coral-greene, indsvøbte udj et Papiir, liggende øverst i Kiæften paa Fisken. NB. om de 2de aabne huller paa begge sider af Fisken observeres dette, at de staae stedse aabne i søen, saa de ere som aarer at roe sig frem med, og søen gaaer ind og ud af dem, sluttelig og af Kiæften, ligeledes NB. hans skjæg om Kiæften og hans høje spidse horn etc. Disse ting

¹⁾ Indkom paa Næsne 3. Septbr. (G.s paategning).

ere nu nedlagde i Een tønede. Her med følger endnu et langt og smalt Ostindisk Røer gandske aaben igiennem, og NB. med en Spiire ved hvert skud eller Leed, som er funden her paa Havet.

Nu ønskede ieg, at disse ting maatte finde D. H. Behag og fornøyle, ligesom de har fornøyet fleere, der har seet derpaa. Stistrups gifne Bøgger ønskede Jeg og gierne nu med samme Folk at maatte blive mig tilsendt.¹⁾ Hvornæst etc. etc.

J. J. Arøe.

665. 1767 18 Febr. fra J. J. Skanke, Grytten.²⁾ (StA).

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. For faa Dage siden indhændigedes mig D. H. H.s Skrivelse af 30te pass. Jan. Hvorfor herved ligesaa skyldigst som allerærbødigste Taksigelse avlegges! Angaaende Fornødenheden av for mig med første at kalde Capellan, da hâr jeg vel erkjendt den samme, i henseende til, at Sinds og Legems Kræfter ere, ved dette Kalds høyst besværlige Arbeide og og haarde Søe- og Land-Reiser, til en stor deel fortærede; Men saa hâr dog min Trofaste Gud hidindtil ladet sin Kraft sees i min Skrøbelighed, saa at dog, medens jeg hâr været eene om alt, detsformedelst intet er bleven forsømt eller undladt, av alt hvad mit Embede vedkommer, uden det, som Gud Selv hâr gjort umueligt ved Storm, Uveir og detslige. Hvilken Sandhed jeg ikke troer, at nogen av dem, mig hade uden Skjell, skal kunne negte; eller i det mindste ikke kunne bevise Contrarium; men jeg [er] rede endnu, naar det skal være, at fralegge mig alle de Beskyldninger, som i saa fald maatte være giorte eller herefter gjøres imod mig.³⁾ Fra min Søn har jeg endnu ei erholdet Svar paa den ham forelagte Proposition om at komme hjem igjen, og mig til hjælp⁴⁾

. . . . I synderlighed forlæne da Samme Gode Gud D. H. H. ogsaa Liv og Helbred, Lykke og Kraft, Naade og Velsignelse til stundende Sommer at besøge det næsten forfaldne Raumsdalske Zion! Vil vi tale om den hartad uddøde Gryttsenske Flora. Hos saadant Ønske henlever etc. etc.

J. J. Skanke.

¹⁾ Nemlig 1 exempl. af postiller og bibler og 6 à 8 salmebøger til hver menighed.

²⁾ Indkom 2. Mart. Besvaret 4. Mart. (G.s paategning). Er nr. 101 ovfr.

³⁾ Smlgn. nr. 673 nedfr.

⁴⁾ Smlgn. nr. 672 nedfr.

666. 1767 20. Febr. fra E. H. Kempe, Tord-Vigen, Nordmøre. (StA.)

Høi-ædle etc. Hr. Biskop etc. D. H.s Høi-gunstige Skrivelse av 28de avvigte bleev mig ei, førend denne Dags dato tilsendt, sluttelig fra Tingvold; hvorfor jeg allerydmygst beder, det ikke maatte u-gunstigen ansees, at mit skyldige Svar saa langsam fremkommer . . . Til Slutning erkjendes med ydmygst Taksigelse D. H. H.s besønderlige Humanité i at meddele mig ny og sikker Oplysning om de indsendte Urter;¹⁾ hvornest allerærbødigst recom-menderer mig etc. etc.

E. H. Kempe.

667. 1767 20 Febr. fra J. F. Borchgrevink, Røraas.²⁾ (StA.)

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. De fra Sverrig medbragte Bø-ger, Urter og Disputationer haver jeg herved den Ære og Fornøyelse ubeskadiget at tilsende; ønsker nu allene at D. H. H. og maatte forefinde dem ligesaa, hvilket jeg vel ikke heller meget skulle tvivle om; i det ringeste haaber jeg at have brugt mueligste Forsigtighed, og har derfor ikke vildet eller understaaet mig til at betro sam-me i ubekandte og uforsigtige Bønders Hænder, men hellere i Mangel af bedre Leylighed oppebiet denne vor gamle Drengs Reyse, som har lovet at drage tilbørlig Omsorg derfor.

Den uanseelige og til deels besudlede Casse har jeg til Ind-pakning dristet at betjene mig af for dens dertil vel proportionerede Størrelse, og som jeg formoder med Papier at have forebygget all Smitte haaber og beder jeg ydmygst samme maatte pardoneres! D. H.s faae Snækker fra Hr. Archiater von Linné har jeg ikke heller vildet vove at tilbageholde længere, skjønt de blev forglem-t at forvares med det øvrige, men sendes nu derfor i en Æske for sig selv nedlagt, saasom jeg befrygter det ville blive for længe til jeg selv kunde være saa lykkelig at faae overleveret dem. Den uskatterlige Gunst og Bevaagenhed, jeg (skjønt uforskyldt) har været saa lykkelig ofte og længe at have havt de ønskeligste Be-viser paa af D. H. H. vil jeg allerydmygst udbede mig fremdelis etc. etc.

Jens F. Borchgrewink.

¹⁾ Smlgn. nr. 88 ovfr.

²⁾ Indløbet paa Næsne d. 3die Sept. (G.s paategning).

668. 1767 23. Febr. fra H. Tonning, Upsala. (VS.)

Høy-ædle etc. Hr. Biskop! For D. H. H.s seneste Høyst-ærede Skrivelse de dato 17de Januar: passato, samt for havde store incommodation med Sagens Avgjørelse, angaaende min tilstundende Promotion, som jeg har været saa dristig at bebyrde D. H. H. med, har jeg herved den ære underdanigst at takke, forønskende, at dette mit Brev maatte forefinde D. H. H. med fornemme Familie i ald optenkelig velgaaende. Jeg tvivler nu ikke paa at faae de begjerte Penger, siden jeg af D. H. H. er bleven bæret med saa positiv en Forsikkring. Monsr. Borgrevink reyste først i Juulen herfra, og siden har jeg ikke haft nogen Efterretning om Ham. Det gjør mig ondt, at Monsr. Baade endnu ikke haver faaet sine Bøger, da dog Salvius lovede at sende dem med første Leylighed; saasomt omstændighederne tillade mig, at gjøre en Reyse til Stockholm, skal jeg tale nermere med Ham derom, og da skal Sagen have sin fuldkomne Rigtighed. Den længe forventede Termin kommer nu endelig til at begynde den tilstundende 2den Martii, da Professorernes Hjerner skal aabnes, og deres nu imidlertid hensovede videnskaber skal krybe ud af sine larver. Imellem Terminerne er det umueligt at faae nogen til at læse, efterdi det nesten ansees som en himmelraabende Synd, hvorfor man i den Tiid maae arbeyde paa sin egen Haand, og altsaa kan da heller ikke noget synderlig merkverdigt forefalde at skrive om; men saa snart nu Læsningen herefter begynder, og jeg efter Løfte faaar noget collegium botanicum at høre, skal jeg ingenlunde forsømme, at opvarte D. H. H. med Relationer desangaaende, samt andre naturalier vedkommende, som paa nogen Maade kan være værd at føre i Pennen. Jeg logerer nu i Hr. Archiaterns Huus, hvor jeg alleneste haver Kammer, og paa andre Steder betaler for Spise, Seng-klæder og mere. Han kommer op til mig baade Formiddag og Eftermiddag for at discourere og røge Tobak, hvilket vel er meget godt, men jeg troer dog, at jeg i nærværende omstændigheder bedre kunde være tjent med, at det ikke skedde saa ofte, efterdi jeg visselig derved bliver en og anden Gang hindret; thi jeg haver nu meget at gjøre, Tiden er knap, og desuden saa falde ikke altid Discourserne ud paa det, som for nærværende kunde

være mig mest angelegent at høre. Han er ellers særdeles grati-eux, og vi leve, at jeg saa maae sige det, ret i Familiarité sammen, saa at jeg er nu som en halv Secretaire hos Hannem og faaer læse alle Hans udenlandske Brever. De Franske og Tydske Brever forklarer jeg for Ham, saa godt jeg kan, men de Engelske maae Han levere ud til andre for at interpreteres.

D. H. H.s qvæstioner i seneste Skrivelse har jeg nu faaet oplysning om, og har den ære at berette, 1) at den coral, som D. H. sendte Tegningen af, er i den nyeste edition rigtig *Madrepora damicornis*, 2) er D. H.s Mening om *Madrepora Virginea* og *Millepora aspera* ogsaa rigtig. 3) Har D. H.s *Apora polymorpha* faaet det navn *Millepora polymorpha*, hvis character er følgende: crustacea polymorpha solida, poris nullis. Ellis cor. 76. t. 27. f. c. corallium pumilum album. Habitat in omni oceano, subrotundum, coralliforme, ramosum, tuberculatum, securiforme, semper crassum, nec membranaceum; in Norvegicæ littoribus nucis juglandis figura, unde calcem conficiunt. Desuden er D. H. citeret i et nyt genere, som kaldes *cellepora*, hvilket haver følgende character: Animal Hydra Corallium sqvaminulis urceolatis sub-membranaceis. Det første Species i dette genere heder: *C. ramulosa* dichotomofasciculata, ramulis teretibus obtusis, tubis confertissimis cylindricis. Habitat in oceano Norvegico. D. Gunnerus. Corallium fragilissimum, qvasi ex arena compositum ramulis copiosissimis; at armato oculo conflati sunt rami poris cylindricis. Disse Beskrivninger skrev jeg i en Hast ud af korrektur-Arket, som i Fredags kom med Posten fra Stockholm, og jeg vilde have antegnet mere, hvor D. H. ogsaa citeres, men Tiden tillod det den gang ikke, efterdi Hr. Archiatern fik correcturen meget silde, og Posten skulde strax afgaae igien. Hele Regnum animale, som ogsaa bliver forsynet med et fuldstændigt Index, formodes nu om 3 uger at blive gandske ferdigt, og da skal jeg ikke forsømme at berette det, som nu resterer. Een Student her i Staden ved Navn Collin, som er Hr. Archiaterns Søster-Søn, har dette Register at gjøre. Et vakkert Arbeyde. Hr. Archiatern var i forrige uge syg et Par Dager, men nu er Han, Gud skee lov! frisk igjen. Siden Juul har Han taget meget af, og Hukommelsen begynder nu at

slaae Ham mere og mere Feyl. Da jeg berettede Ham, at den lille Diævel og centrine ikke ere komne fra D. H., blev Han forundret derover, og Han veed nu ikke, fra hvem Han haver faaet dem.

Hvad min promotions affaire angaaer, saa har jeg den ære, underdanigst at takke for de mig af D. H. H. givne Høygunstige Raad, og skal jeg sandelig stræbe paa, saavidt jeg formaaer, at efterkomme samme, men at forhøre Archiaterns Tanker, om det skulde være tjenligere for mig at promovere i Kiøbenhavn end i Upsala, finder jeg efter mine ringe Tanker for nærværende ikke raadeligt, og det af følgende Grunde: 1) fordi Han selv ved neste Promotion skal være Promotor, da de Fordeele, som deraf flyde, komme at høre Ham selv til, og at betage Ham nogen deraf, det er sandelig, saavidt jeg nu efterhaanden haver merket, at røre Ham paa det allerømmeste Sted; thi foruden *historiam naturalem* forstaaer Han ogsaa *œconomiam practicam*. 2) dersom jeg ikke skal promovere her paa Stedet, saa kan jeg heller ikke her tage nogen examen; thi naar man her er bleven examineret, saa maae man gjøre Eed paa, at man ikke skal promovere ved noget andet Academie, og naar jeg da ingen examen tager, saa gaaer og den profit bort. 3) uden foregaaende 2de examina kan jeg da heller ikke faae disputere pro gradu, og det er at tage alle Fordeele bort paa engang: i det øvrige overlader jeg denne Sag gandske til D. H. H.s nærmere Befaling, som jeg underdanigst udbeder mig ved Leylighed. Jeg for miin Part anseer det vel nok saa godt at promovere i Kiøbenhavn, som i Upsala, men omstændighederne ere saadanne, som jeg har haft den ære at berette. Jeg taledede med Ham for nogen Tiid siden, og proponerede for Ham, at jeg, naar jeg skulde disputere, havde gjerne Lyst at skrive en Dissertation om Gunnera¹⁾, og lade hende tillige stikke i Kobber, dersom det ellers kunde lade sig gjøre, at have en saadan Dissertation pro gradu: Han accepterede strax min Proposition, og sagde, at vi i Sommer skulde begynde paa at gjøre experimenter med Hende, for at erfare, hvad Nytte den kan gjøre i Medicinen, og om den endelig ikke skulde have nogen besynderlig medicinsk Kraft, saa

¹⁾ En planteslægt tilhørende familien Halorageæ, af Linné opkaldt efter Gunnerus.

kan ved Enden af Afhandlingen enten indføres nogle Theses Medicæ, som Doct. Schreber¹⁾ i Leipzig gjorde her ved Academiet, eller ogsaa nogle andre medicinske raisonemens, som og er brugeligt. Botanique, Physiologie, Mater. medic. og Therapien haaber jeg at faae lært temmelig vel her ved Academiet, men det vil blive meget vanskeligt at faae lære Anatomien ex inspectione cadaverum; thi her faaes gandske sjelden noget cadaver og collegium medicum i Stockholm fordrer, at medicinæ studiosi skal opholde sig der nogen Tiid, for at lære Anatomien. Jeg har vel accorderet med en brav Anatomicus her i Staden, som selv eyer et Sceleton, at Han derefter skal forklare osteologien for mig, og desuden, om intet cadaver imidlertid skulde gives, igiennemgaae de andre partes Anatomie efter figurer, men jeg tenker dog derhos, dersom jeg skal promovere her paa Stedet, i nestkommende vinter at opholde mig i nestkommende vinter[!] et fjerdedeels Aar eller saa udi Stockholm, for at profitere af den store Anatom. Profess. Martin.²⁾ Der disseceres intet om Sommeren, men allene om vinteren, og det fra Jule-høytidens Ende til Paaske. Man maae selv kiøbe sig anatomiske instrumenter og cadavera, hvilke der kan faaes for Penger, og saa har man Frihed selv at anatomere dem paa Anatomie-Salen, og Professoren kommer der op hver Dag engang om Formiddagen, og engang om Eftermiddagen, for at see efter enhver, som der staaer og handterer sit cadaver, om han har gjort ret, og hvis ikke, saa retter Han Feylerne. Det vil vel koste brav, at opholde sig der, men man maae skikke sig i Tiden. Hr. Archiatern har aldrig læst, ey heller læser Han nogensinde Medicin for nogen, videre end det lille Han i de korte Terminer læser paa sine publique lectioner, saa at jeg i den Post intet videre kan have hos Hannem at vente, end nogle Raisonemens i blant, og gode Raad. Hans Recommendation, allerheldst om jeg skal promovere i Upsala, tvivler jeg ogsaa ingenlunde paa at faae, til hvem det end og skulde være, naar Tiden kommer, at den behøves.

1) Se nr. 640 ovfr.

2) Roland Martin, f. 1726 i Upsala, dr. med. 1751, studerede i Paris 1754—56, hvorefter han blev professor i anatomi og kirurgi i Stockholm. Tog afsked 1779 og døde 1788. Nød stor anseelse blandt samtiden.

En Frue i London ved Navn Mohnson, hvis Mand er Parlaments-Herre, har af lutter Kjerlighed til natural-historien, og af Lyst til at kunne faae læse Archiaterns Bøger, ladet sig informere i det latinske Sprog, og desuden befalet sin Præfectum horti James Lee,¹⁾ en lærd Mand, at oversette Philosophiam botanicam paa Engelsk, hvilken allerede er udkommen. Hun corresponderer meget med Hr. Archiatern, hvilken nu haver givet et nyt genus af urte-riget Navn efter Hende, og kaldet det *Mohnsonia*²⁾. *Amaryllis formosissima* Sp. pl. 420 florerer nu i Hr. Archiaterns Kammer-vindue. Blomsterne ere store, og see ellers røde ud, men naar Solen skinner, saa glimrer det af dem, som af det høyeste Guld. Et magnifiqu Syn. *Musa paradisiaca* Sp. pl. 1477 formodes ogsaa i Sommer at komme til at florere udj orangeriet. Hr. Archiatern berettede forleden Dag, at denne vext umueligt ikke kan have staaet i Paradiset, efterdi Han nu haver befundet, at den er en planta hybrida, der ikke med sine Frøe kan propageres. Moderen skal være *Musa Bihai* l. c.

En Studios. Medicinæ ved Navn Gahn³⁾ haver nu i Arbejde en Dissertation de fundamentis Agrostographiæ under Hr. Archiaterns Præsidio, som skal disputeres i Sommer. I denne dissertation skal indføres ey allene en Tegning paa de fornemste Genera, men endogsaa Systema calycinum at kiende græssene efter. Auctor har og lovet mig, at levere et exemplar deraf til D. H.

En Amerikaner ved Navn Kuhn,⁴⁾ som har været her i Upsala, skal nu med det første promovere in Doct. Medicinæ udi Oxfordt, og er allerede udnævnt til Professor historiæ naturalis og materiæ medicæ udi Philadelphia.

Dersom ikke de 50 rdr., som jeg tilforn har skrevet om, allerede skulde være afsendte, saa beder jeg underdanigst om, at jeg

1) Handelsingartner i Hammersmith, nær London, f. 1715, d. 1795. Korresponderede med Linné. Derimod nævner ikke Åhring i sin fortegnelse over Linnés brevveksling noget brev fra fru Mohnson (Anna Monson).

2) Vistnok slægten Monsonia blandt Geraniacæerne.

3) Henrik Gahn, dr. med., assessor i colleg. med., f. 1747 i Falun, d. 1816 i Stockholm.

4) Adam Kuhn, prof. med. i Philadelphia, f. 1741, d. 1817, studerede under Linné 1763—64.

med det første maatte faae 100 rdr. paa engang, hvilke jeg nu trænger til, baade for at kiøbe nogle Bøger og anden Nødvendighed. Nest at formelde efter ordre Hr. Archiaterns Respect, har jeg den ære at recommendere mig i D. H.s høye Grace, og forbliver med dybeste Soumissions Deres etc. H. Tonning.

P. S. (paa en vedlagt Seddel). Efterat mit Brev var skrevet, kom Hr. Archiatern op til mig og berettede, at Han allerede selv har svaret D. H. paa det, som jeg nu haver berettet.

Hr. Profess. og Cancellie-Raad Ihre¹⁾ haver bedet mig om at forhøre hos D. H., hvad det gamle Norske ord Tessack²⁾ skal betyde; thi udi en af de gamle Balkene skal staae saaledes: enhver Leylenning skal have en lang Bøsse og en Tessack. Han er ogsaa desuden forlegen for at faae Pontoppidans Norske ordbog til det Lexikon Han haver under Hænder, og Hr. Archiatern er meget nysgjerrig efter at faae see Hr. Rasches³⁾ Beskrivelse over Guinea. Det ord Tessack mener jeg, at D. H. finder i Weyles Glossario juridico.

Americaneren Kuhn skal ikke promovere i Oxfordt, men i Edenburg.

I Dag, da jeg var ud og spiste, hørte jeg af en Student fra Westeraas en iblant adskillige andre heel latterlig Historie om Biskop Friis, som bestoed derudi, at da Han var hos Biskop Benzelstierna⁴⁾ i Westeraas, fortaalte Han iblandt andet over Bordet, at Han tilforn havde været den Danske Prinsesses Sophia Magdalenes Hof-Prædikant, og vilde nu reyse til Stockholm for at gjøre sin opvarntning hos Hende. Biskop Benzelstierna har siden faaet at viide u-sandfærdigheden deraf, og saa kan man tænke hvilket Spectakel det haver foraarsaget. Jeg skiemmes sandelig over at høre Hans Historier. I en Hast gjorde Han sig bekiendt over hele Sverrig, og Hans Navn dør ikke saa hastig ud. Hans Basesser i Stockholm ere endnu i frisk Minde. Hr. Archiatern har

¹⁾ Se nr. 655 ovfr.

²⁾ En kort sabel (gl. sachsisk).

³⁾ Johannes Rasch, f. 1678 paa Laaland, 1708 garnisonsprest i Guinea, 1714 sogneprest til Rorstad i Nordland, døde 1744. Den nævnte reisebeskrivelse blev udgivet 1754 i Trondhjem med fortale af biskop F. Nannestad.

⁴⁾ Lars Benzelstierna, f. 1719 i Dalarne, biskop i Westerås 1759, døde 1800.

ogsaa fortalt mig en og anden deraf, og har sagt, at naar Han engang skriver Hr. Etatz Raad Suhm i Kiøbenhavn til, saa skal Han male Ham af med livagtige Farver. Med neste Post skal jeg have den ære, at skrive min Svigermoder Provstinden til, thi Tiden tillader det virkelig denne Gang ikke. Af Deres etc.

H. Tonning.

669. 1767 2. Marts fra Torsten White, Kiøstad¹⁾ (StA).

Høyædle etc. Hr. Biscop etc.! Jndlagde Sørge- og Trøstetanker over min Søn Doctr. White²⁾ paa Kongsberg, som in Maj. 1765 blev hands Enke tilsendt skriftlig, havde ieg icke tænkt at lade trycke, men hendes Begiæring og hands anrørendes paa-stand nøder mig dertil. Jeg vil derfor underdanigst udbede mig D. H.s Censur og Revision paa samme. Corrige corrigenda supplice voce rogo, at icke min alderdoms Poësie skal underkastes Nouvellisters Critique, før skal det aldrig blive trykt. Men skal ieg nu sende hende, min Sal. Søns Enke, mit Æreminde over min Sal. Hustroe, trykt efter D. H.s Approbation, saa vil Hun og Hendes Forældre, Søkende og Svogre fortryde paa at mine Sørge Tanker over ham icke bleve trykte, hvilken fortrydelse ieg gierne vil forekomme og avværge. Nødes derfor til at begiære det til Trycken, men henstiler det til D. H.s Høygunstige Raad, som min Tilforladelig Velynder, i hvilket haab ieg henlever etc. etc.

T. White.

670. 1767 4 Marts fra D. O. Grambow,³⁾ Trondhjem. (VS.)

Høyædle etc. Hr. Biskop! En Kiede af Forretninger har forhindret mig efter Skyldighed at besvare d. H.s Skrivelse af 10. Nov. a. p. hvorudi mig gunstigst tilmeldes, at det Trundhiemske Lærde Selskab haver antaget mig til Medlem. Jeg erkiender denne

¹⁾ Besvaret d. 9. ejusdem. (G.s paaskrift).

²⁾ Joris White, f. i Trondhjem 1731, 1760 dr. med., 1761 bergmedikus paa Kongsberg, døde 1765. Hans fader Thorsten White var student og eiede Kystad ved Trondhjem (f. 1695, d. 1775). I videnskabselskabets bibliotek findes flere lignende vers som de her omtalte baade af ham og hans søn. Om begge se Nyerup og Krafts forf.lex.

³⁾ Diderik Otto v. Grambow, stiftamtmand i Trondhjem 1766—72, da han forflyttedes til Kristiania.

mig beviiste Ære med tienstskyldig Tacknemmelighed, men maaetillige tilkiendegive, at dend grundige Kundskab i de høiere Videnskaber, som udfordres af een værdig Medlem, ikke findes hos mig. Aristoteles, Newton, Boerhave,¹⁾ Reaumur, Linnæus og andre Videnskabers fædre er mig heller ved deres berømmelige Navne end ved deres udødelige Skrifters Læsning og dybsindig Eftertancke bekjendt. Selskabet kand altsaa i det Priisværdige Øyemed at forfremme Videnskabernes Glands og at befordre indbyrdes Kundskab, udaf mig kuns forvente ringe Medhielp, allerhelst da mit nærværende Embede aabner mig en nye Verden og forvickler mig udi et Chaos, som udfordrer all min Agtsomhed. Saa fremt jeg ellers ved Nidkierhed for Selskabets Æresbefordring, ved Hengivenhed til samtlige Medlemmer og ved sand Attraae udi deres Omgang og forening med dem, at underrette mig udi den manglende Kundskab, kand fortiene deres Høyagtelse, skal dertil ingen Lejlighed af mig forsømmes. Jeg forbliver med fuldkommen Høyagtelse Deres etc. D. O. Grambow.

671. 1767 14 Mart. fra A. Meyer, Molde.²⁾ (StA).

Høy Ædle etc. Hr. Biscop! Efter ordre³⁾ haver ieg paa Afg. Hr. L. Møllers auction kjøbt til D. H. følgende⁴⁾ . . .

No. 22. pag. 34. Mølm(anns) Almindl. Histor(ie) derfor 1 Rdr.
No. 7 pag. 35. Bysch(ings) Geograph(ie) 4 Deele udi 8 Tom.
hertil var mange Liebhabere, og siden alle vare saa begierlige,
tenkte ieg D. H. var ligesaa, mend maatte da og give derfor

10 r. 3 ort 23 sk.

Altsaa kjøbt til D. H. for 17 r. 1 ort 23 sk.

Iøvrigt forbliver etc. etc.

A. Meyer.

1) Herman Boerhave, dr. med., prof. i medicin og botanik i Leyden, f. 1668, d. 1738.

2) Besvaret d. 10. april. (G.s paaskrift). Er nr. 113 ovfr.

3) I brev af 20. febr. s. a., se nr. 112 ovfr.

4) Først anføres 1 dusin damaskes servietter for 5 r. 2 ort. Derimod har han ikke kunnet købe det dusin saxiske porcelæns kaffekopper, som G. havde anmodet ham om i sit brev (nr. 112 ovfr.), da disse kom op i en pris af 3 ort 23 skill. parret. De indkøbte sager sender Meyer med et brev af 12 juli s. a.

672. 1767 19 Mart. fra J. J. Skanke, Grytten. (StA).

Høyædle etc. Hr. Biskop etc. For D. H. H.s Aller høystærede og Høyst-Gunstfulde Skrivelse av 4de h¹⁾ . . . har jeg herved den Ære at avlegge min underdanigste og allerpligtskyldigste Taksigelse. . . . Men og i besynderlighed kan jeg ei med Pennen udføre min allerydmygste og hjerteligste Taksigelse for D. H. H.s ræt Faderlige Gunst og Store Skjønksomhed med mine Fattige Omstændigheder udi at dispensere mig fra saa lige paa denne for mig saa vanskelige Tid at kalde Capellan, Hvilken Høye Discretion jeg al min Lives Tid vil erkjende med allerskyldigste og alvorligste Taknemmelighed!²⁾

673. 1667 26 Mart. fra E. Røring, Weedø.³⁾ (StA).

Høy-Ædle etc. Hr. Biscop! Da mig udi D. H. H.s Gunstige Skrivelse af den 16de hujus,⁴⁾ igaar indhændiget, bliver anbefalet at indsende min Underretning om, hvorvidt det Rygte, der skal være kommen D. H. for Ørene, angaaende Guds Tienesternes Forømmelse i Gryttens Meenigheder samt Hr. Skankes Henfaldelse til Drik, enten kand være grundet eller ikke, saa bliver dette mit ringe, dog sandfærdige Giensvar derpaa: At jeg aldels ikke kand nægte, at samme Rygte jo ogsaa nu i en 3 Aars tiid ofte og af mange er bleven mig forebragt og bekræftet, baade at Guds Tienesterne ofte skal være blevene forsømte, saavel som og at Hand iblant skal være meget henfalden til Drik. Vel kand mand ikke troe alle de Relationer, som ere hørde og forebragte, saasom der gemeenlig i deslige og andre tilfælde ofte bliver lagt meere til, sær af U-Venner, men, at Sagen dog i sig selv maa have sin Rigtighed, kand ikke vel feile, allerhelst det baade stadfæstes af saa mange, ikke heller nogen synderlig Forandring derudi høres; Dette anleedigede mig for næsten et par Aar siden, da Hr. Skanke i

¹⁾ Er nr. 101 ovfr. Smlgn. nr. 665 ovfr.

²⁾ Omtaler dernæst, at han vistnok har faaet brev fra sin søn i Kjøbh., men at han først om 2 à 3 uger kan faa sikker besked, om denne bestemmer sig at komme ham tilhjelpe, hvorefter han vil spørge G. tilraads angaaende den nødvendige hjælp til bestyrelse af det „ræt besværlige Kald“. Til personelkapellan blev 1768 udnævnt Jørgen Grach.

³⁾ Indkommen d. 4 Apr. (G.s paategning).

⁴⁾ Er nr. 102 ovfr.

eendeel Skrivelser til mig efter hinanden altid beklagede og besværgede Sig over Sin store Svaghed og Upasselighed, under Gien-Skrivelse gandske civil og høflig, ja visselig i en velmeenende Intention at forestille og raade Ham til, det Hand formedelst Hans altid opgivne store Svaghed gjorde best jo før jo heller at see sig om en beqvem Person til Capellan, hvorved Hand ikke allene Selv ved sin svage Helbred kunde lættes, men endog derved forekommes, at fra Meenighedernes Siide ingen Besværing med Billighed skulde gøres eller indkomme, hvilket kunde drage u-behagelige Følger efter sig etc. Giensvaret derpaa kort derefter viiste, at samme mit Raad og Forestilling ikke var bleven synderlig vel optagen, da der blandt andet ikke allene blev forlangt, at hvis nogen Besværing i saa maade skulde komme ind, maatte den Ham tilstilles til Erklæring etc., men mig ogsaa siden i andres Paahør blev tillagt dette, at jeg hafde sendt ham adskillige Correxer til. Det jeg herved ofte og mest har undret over, er, at ingen af Almuerne nogen tiid har udladt sig med mindste Klage eller Besværing over eet eller andet, i hvilket tilfælde jeg visselig ogsaa efter pligt og Skyldighed D. H. H. samme uden Ophold hafde indberettet, da jeg ellers har ømmet og krympet mig ved at være angivere enten over Ham eller nogen, sær for Hans stakkels Kiærestes Skyld, i Betragtning af hvis desuden Vanskelige Omstændigheder Almuerne ogsaa uden tvivl hidintil har skiult det eene med det andet under Kierligheds og Tausheds Kaabe. Efter min ringe Formeening var det derfor best, om D. H. H. selv saaledes matte eragte det for godt, i Alvorlighed at tilskrive Ham, at i Anledning af de tiid efter anden gaaende Spargements, der ikke kand være aldels u-grundet, maa Hand u-undgiængelig forsynes med en Medhielp eller Capellan, paa det at Embedet og Meenigheden ikke skal liide for meget. Det Vanskeligste af alt derved vilde blive at træffe saadant et Subjectum dertil, der nogenlunde skulde kunde bærge sig, siden Manden skal være baade Vanskelig og præcipitent at omgaaes med. . . . Sluttelig udbeder jeg mig etc. etc.

E. Røring.